

05
ЕМ

1918 ★ 1948

СЛАВА
СОВЕТСКОЙ
АРМИИ!

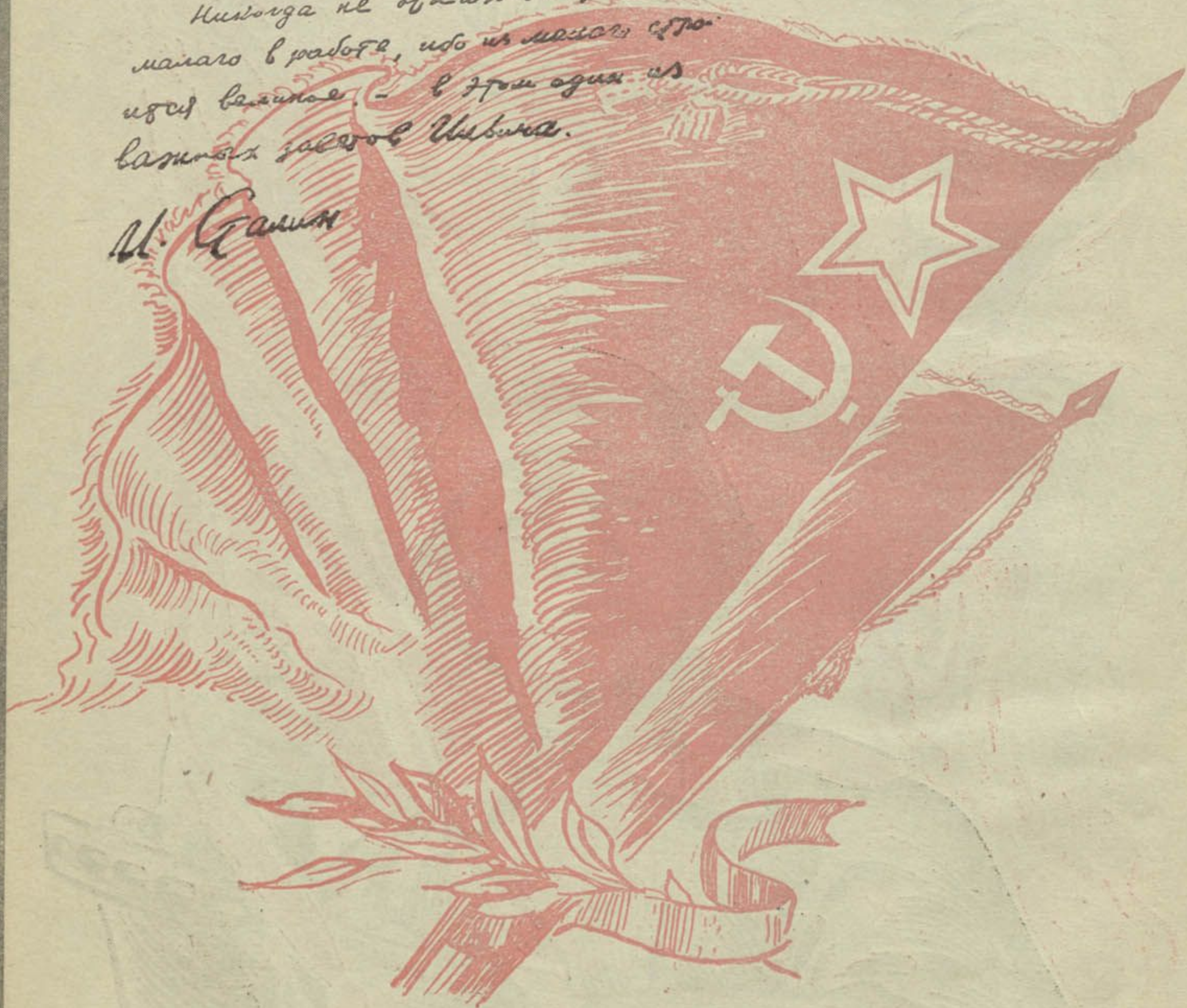
РАБОТНИЦА И СЯЛЯНКА

№ 2
1948г.

Товарищ, любитель, играйте
Улыбка, нашего учителя, нашего вождя
Боритесь и побеждайте вра-
гов, внутренних и внешних, — по
Улыбке

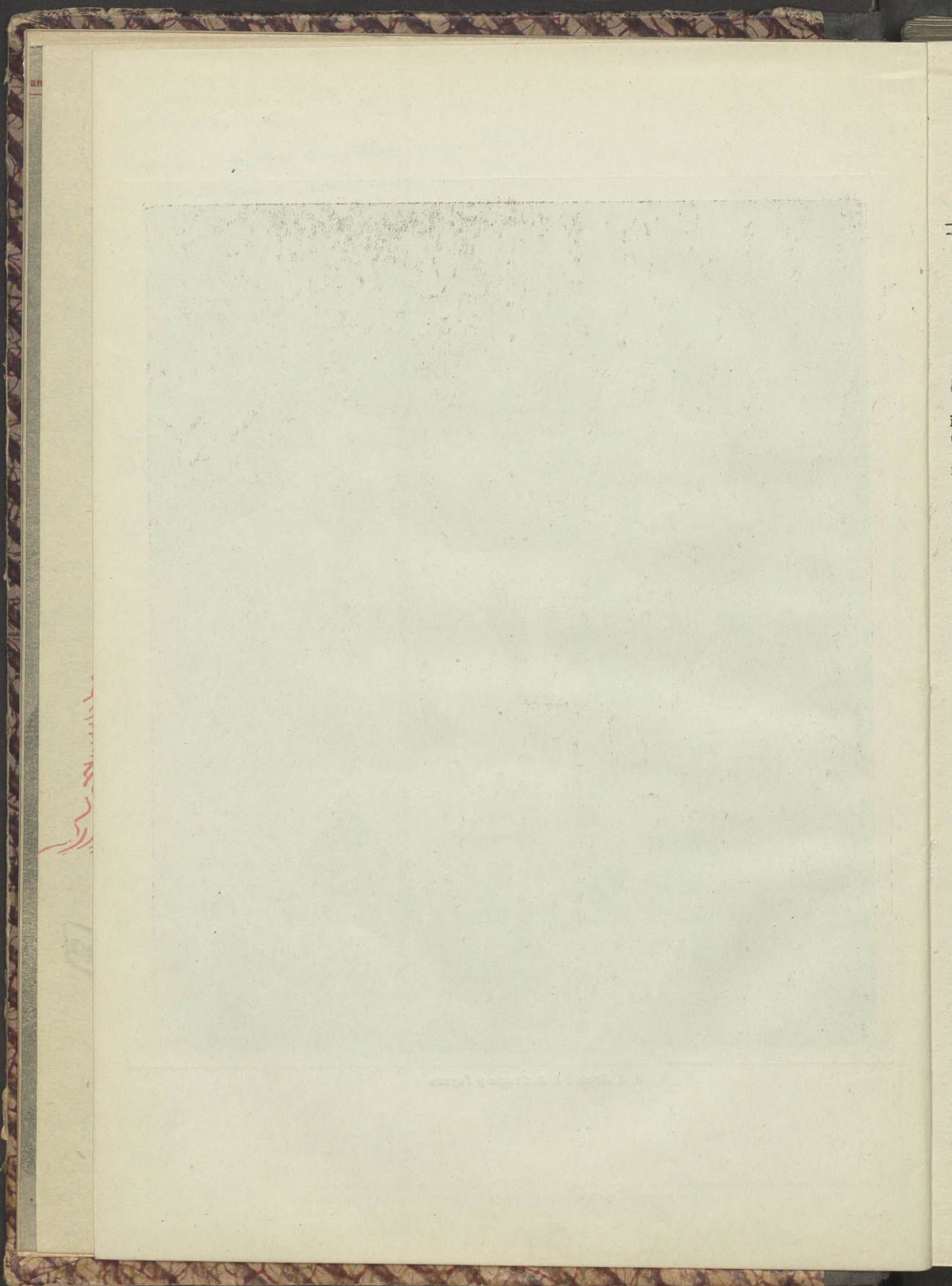
Сильнее новую жизнь, новую
силу, новую культуру — по Улыбке
Никогда не откалывайтесь от
малого в работе, ибо из малого стро-
ится великое. — В этом один из
важных законов Улыбки.

М. Гамин

В. І. Ленін і І. В. Сталін у Горках

Пад сцягам Леніна — Сталіна

Мінула 24 гады з таго дня, як памёр Владзімір Ільіч Ленін. Перастала біцца сэрца найвялікшага генія ўсіх часоў і народаў, правадыра, друга і настаўніка працоўных усяго свету, які ўсё сваё слаўнае жыццё аддаў беззаветнаму служэнню народу, барацьбе за вызваленне працоўных, за іх вялікую будучыню.

Владзімір Ільіч Ленін быў арганізатарам нашай роднай большэвіцкай партыі, асновальнікам першай у свеце савецкай дзяржавы. З імем Леніна звязаны ўсе перамогі рабочага класа ў сусветнай гісторыі. Яго бяссмертныя ідэі і справы будуць жыць у вяках.

У 1917 годзе Ленін і Сталін павялілі большэвіцкую партыю, а разам з ёю і ўвесь народ на барацьбу супроць прыгнятальнікаў. У выніку перамогі Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі ўся ўлада перайшла ў рукі працоўных.

Пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна працоўныя нашай краіны прыступілі да стварэння першай у свеце савецкай дзяржавы, да будаўніцтва бяскласавага сацыялістычнага грамадства, у якім няма эксплуатацыі чалавека чалавекам, у якім гаспадарамі свайго лёсу, свайго жыцця з'яўляюцца самі працоўныя.

Пасля смерці вялікага Леніна большэвіцкая партыя, пад кіраўніцтвам вернага саратніка, лепшага друга і прадаўжальніка справы Леніна—Іосіфа Вісарыёнавіча Сталіна, цвёрда і няўхільна вядзе нашу краіну па ленінскім шляху.

За гэты час у жыцці нашай краіны адбыліся вялікія падзеі, многа цяжкіх выпрабаванняў перажыў савецкі народ. Яшчэ ў самым пачатку існавання савецкай улады капіталістычныя драпежнікі і контррэвалюцыянеры ўнутры краіны ўсімі сродкамі імкнуліся задушыць маладую савецкую дзяржаву.

Пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна рабочыя і сяляне адстаялі савецкі лад у цяжкія гады грамадзянскай вайны і дабіліся сусветна-гістарычных перамог у будаўніцтве свайго сацыялістычнай дзяржавы.

За 30 год савецкай улады наша краіна з адсталай, убогай і бяссільнай ператварылася ў магутны Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, у краіну перадавой прамысловасці і ка-

лектывнай сельскай гаспадаркі. Цяпер увесь свет бачыць перавагі нашай сацыялістычнай сістэмы над капіталістычнай, увесь свет пераканаўся ў сіле і магутнасці сацыялістычнай дзяржавы, якую стварылі свабодныя савецкія людзі.

З першых дзён свайго існавання савецкая ўлада праяўляе нястомныя клопаты аб усіх народах, якія насяляюць нашу многанацыянальную краіну. Несакрушальнае адзінства і дружба паміж народамі пацверджаны ўсім нашым жыццём і асабліва гадамі Вялікай Айчыннай вайны, якая з'явілася найвялікшым выпрабаваннем фізічных і маральных сіл народа. Калі над нашай краінай навісла смяротная небяспека і паўстала пытанне—быць ці не быць сацыялістычнай дзяржаве,—тады як адзін чалавек, узняліся рускія, украінцы, беларусы, казахі і іншыя народы СССР на абарону свайго Радзімы, на абарону заваёў Кастрычніка.

Яркая дэманстрацыя адзінства і згуртаванасці нашага народа з'явіліся праведзеныя нядаўна выбары ў мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных. Выбаршчыкі аднадушна аддалі свае галасы за кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных.

Перамога Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі прынесла карэнныя змены ў жыцці насельніцтва былых ускраін Расіі. Упершыню за сваю многавяковую гісторыю беларускі народ атрымаў свабоду, палітычныя правы і сваю савецкую дзяржаўнасць. Створаная па ініцыятыве Леніна і Сталіна беларуская дзяржава, пры брацкай дапамозе народаў Савецкага Саюза і ў першую чаргу вялікага рускага народа, ператварылася ў перадавую савецкую сацыялістычную рэспубліку. З адсталай ускраіны царскай Расіі Беларусь стала краінай з развітой прамысловасцю і калектывнай сельскай гаспадаркай. Замест дробнай саматужнай вытворчасці толькі за гады сталінскіх пяцігодак на Беларусі было пабудавана і асвоена 1.700 прадпрыемстваў. Выпуск валавой прадукцыі ў 1940 годзе, у параўнанні з 1913 годам, узрос у 23 разы, выпрацоўка электраэнергіі павялічылася ў 120 раз.

Вялікія змены адбыліся і ў сельскай гаспадарцы. Савецкая ўлада перадала калгаснаму сялянству зямлю бясплатна і замацавала

за ім на вечнае карыстанне. К пачатку Айчынай вайны на нашых калгасных палях працавалі тысячы трактараў і сотні камбайнаў, з кожным годам расла ўраджайнасць калгасных палёў, няўхільна паляпшаўся добрабыт насельніцтва.

З паспяховым развіццём прамысловасці і сельскай гаспадаркі небывалага росквіту дасягнула культура беларускага народа. К 1940 году было ажыццёўлена ўсеагульнае абавязковае сямігадовае навучанне, поўнаасцю (ва ўсходніх абласцях) ліквідавана непісьменнасць. Тысячы школ, 100 тэхнікумаў і 26 вышэйшых навучальных устаноў наведвалі дзеці працоўных — рабочых і сялян.

За гады савецкай улады былі падрыхтаваны з рабочых і сялян дзесяткі тысяч высокакваліфікаваных спецыялістаў для народнай гаспадаркі рэспублікі.

Да паслуг насельніцтва была створана шырокая сетка больніц, амбулаторый, радзільных дамоў, дзіцячых ясляў, садоў, дзетдамоў.

Усімі сваімі дасягненнямі беларускі народ абавязан вялікім правадырам народаў—Леніну і Сталіну, нашай роднай большэвіцкай партыі.

Дзякуючы правільнаму вырашэнню нацыянальнага пытання наша рэспубліка вышла на шырокі шлях сацыялістычнага будаўніцтва.

Сцэнтаваная Леніным і Сталіным дружба паміж народамі нашай многанацыянальнай краіны з'явілася непераадольнай сілай у гады другой сусветнай вайны. Марнымі аказаліся спробы нямецкіх захопнікаў заняволіць Савецкі Саюз. Не дапамаглі заклітым ворагам чалавечства — нямецкім фашыстам — ні разбойніцкі вераломны напад, ні ўраганы смертаноснай зброі разграміць нашу краіну. Савецкая дзяржава выйшла з вайны пераможцай і адразу-ж прыступіла да аднаўлення народнай гаспадаркі. Перад савецкім народам паўсталі складаныя задачы—у бліжэйшыя гады аднавіць даваенны ўзровень народнай гаспадаркі і перавысіць яго ў значных размерах. З уласцівай савецкім людзям энергіяй узяліся працоўныя за аднаўленне роднай краіны.

План першых двух год новай пасляваеннай пяцігодкі прамысловасцю СССР выканан на 100 процантаў. За 1947 год выпушчана валавой прадукцыі па Савецкаму Саюзу на 22 процанты больш чым за 1946 год. Усёй прамысловасцю СССР план па валавой прамысловай прадукцыі выканан на 103,5%.

Паспяхова працуе прамысловасць і нашай Беларускай рэспублікі. План 1947 года па валавой прадукцыі выканан на 102 процанты. Прамысловай прадукцыі выпушчана на 46 процантаў больш чым у 1946 годзе.

Сельская гаспадарка рэспублікі вырасціла багаты ўраджай. На два з паловай месяцы раней чым у 1946 годзе сялянства разлічылася з дзяржавай па хлебанарыхтоўках, а праз месяц—16 кастрычніка—выканала план здачы бульбы.

Поспехі аднаўлення народнай гаспадаркі савецкай краіны настолькі відавочны, што іх не могуць адмаўляць нават нашы ворагі. Адмена картачнай сістэмы і правядзенне грашовай рэформы з'явіліся яркім сведчаннем росту магутнасці Савецкага Саюза. Толькі савецкая сацыялістычная дзяржава аказалася здольнай за два гады пасля руйнуючай вайны

падняць да такой вышыні эканоміку сваёй краіны, настолькі палепшыць добрабыт народа. У той час, калі на капіталістычныя краіны насоўваецца эканамічны крызіс, калі ўсё большая і большая колькасць рабочых рук не можа знайсці сабе прымянення,—кожны працоўны нашай краіны смела і ўпэўнена глядзіць у будучыню. На нястомныя клопаты большэвіцкай партыі, вернага ланіца—таварыша Сталіна—савецкі народ адказвае новымі працоўнымі подзвігамі. Мільёны савецкіх людзей змагаюцца за ажыццяўленне лозунга — «Пяцігодку — у чатыры гады!» У гэтым гарантыя паспяховага выканання задач новай сталінскай пяцігодкі, гарантыя нашага пераможнага руху ўперад—да камунізма.

Выконваючы свяшчэнныя заветы Леніна, пад вадзіцельствам большэвіцкай партыі і яе правадыра — вялікага Сталіна — наша краіна ідзе да новых слаўных перамог!

П. БРОЎКА

ЛЯ МАЎЗАЛЕЯ

Строгі мармур, літары жывыя,
Што агнямі свецяцца яны,
Тут стаяць на варце вартавыя
І яліны ў срэбры ля сцяны.
Спаскай вежы стрэлак ход няспынны.
Ледзь устала ранняя зара,
Мы ў адной і несканчонай плыні
Да свайго прышлі правадыра.
Мы жывем усе адным жаданнем.
Хоць на сотнях размаўляем моў,
Хто з-пад Мінска,
Хто з-пад Эрывані,
Хто з Паміра дальняга прышоў.
Мы маўчым, праходзячы радамі,
Толькі кожны думку захаваў:
Родны Ленін! Мы ідзем шляхамі,
Па якіх ісці ты паказаў.

1948 г.

В. І. Ленін і І. В. Сталін сярод дэлегатаў III з'езда Саветаў. Малюнак мастака П. Васільева

Ленін—вялікі друг і вызваліцель працоўных жанчын

М. МІХАЙЛАВА

Калі ў маці падрасце дзіця, першае імя, якому яна любіць навукае яго — гэта імя Леніна.

Прамяністы вобраз Ільіча нязгасным агнём гарыць у сэрцы савецкай жанчыны. З пяшчотнай ласкай называе яна светлае імя таго, хто вызваліў яе з ланцугоў спрадвечнага рабства і бяспраўя, хто вывеў на шырокі шлях радаснага і шчаслівага жыцця. З глыбокай удзячнасцю звяртаецца яна да пераемніка вялікага Леніна — роднага Сталіна, які ажыццявіў ленінскі завет зрабіць жанчыну актыўным удзельнікам і роўнапраўным членам сацыялістычнага грамадства.

Цяжка жылося працоўнаму чалавеку ў дасавецкую эпоху. А доля жанчыны была ўдвая горш ад мужчынскай. Да непасільнай працы і вечных турбот аб сям'і далучалася абсалютная бяспраўнасць жанчыны. «Курыца не птушка, баба не чалавек» — у гэтай жорсткай прыказцы з гранічнай паўнатаю адлюстравалася чорная рэчаіснасць капіталістычнага ладу. Вольнае і радаснае жыццё ўяўлялася нязбытнаю марай

да перамогі Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

І толькі большэвіцкая партыя, савецкая ўлада і іх стваральнікі — Ленін і Сталін прынеслі працоўнай жанчыне вызваленне, узнялі яе чалавечую годнасць.

На пабеданосным сцягу сацыялістычнай рэвалюцыі былі напісаны агністыя словы вялікага Леніна:

«Задача Савецкай Рэспублікі — у першую галаву знішчыць усе абмежаванні правоў жанчын».

Савецкая дзяржава ў першыя ж дні свайго існавання абвясціла поўнае роўнапраўе працоўнай жанчыны га ўсіх галінах палітычнай, грамадскай і гаспадарчай дзейнасці. Такой заваёвы не мела і не магла мець ні адна краіна ў свеце.

Владзімір Ільіч Ленін вучыў, што сапраўдную дэмакратыю, сапраўдную свабоду для народа можна ажыццявіць толькі тады, калі працоўная жанчына нароўні з мужчынай стане роўнапраўным грамадзянінам і будаўніком свайго краіны. Бяспраўнасць жанчыны была ліквідавана толькі ў нашай краіне.

Выконваючы заветы вялікага Леніна, савецкі ўрад няўхільна і насядоўна паліпшае добрабыт савецкай жанчыны, стварае ўсё лепшыя матэрыяльныя ўмовы для выхавання дзяцей, для ўмацавання сям'і, для яе творчай грамадскай дзейнасці.

У нашай краіне з кожным годам расце колькасць дзіцячых ясляў, садоў, кансультацый. Павагай і нясьмыннымі клопатамі партыі, урада, усяго народа акружана маці. Тысячы многадзетных жанчын атрымалі ганаровае званне «Маці-гераніні», дзесяткі тысяч узнагароджаны ордэнамі і медалямі. Сотні мільёнаў рублёў выдаткавана на грашовую дапамогу мацерам — многадзетным і адзіночкам.

Следуючы ўказанням свайго правадыра, большэвіцкая партыя і савецкая ўлада акружылі працоўную жанчыну неаслабнай увагай, ствараючы ўсе ўмовы для яе палітычнага, культурнага і творчага росту. Пад кіраўніцтвам большэвіцкай партыі жанчыны актыўна ўдзельнічалі

ва ўмацаванні органаў савецкай улады, у індустрыялізацыі і калектывізацыі краіны, у стварэнні культурных ачагоў. Перад імі шырока расчыніліся дзверы навучальных устаноў. Рады савецкай інтэлігенцыі напоўніліся тысячамі жанчын. Так крок за крокам ажыццяўляецца ўказанне Вадзіміра Ільіча аб прыцягненні працоўных жанчын да актыўнага ўдзелу ў кіраванні дзяржавай, у сацыялістычным будаўніцтве.

Вадзімір Ільіч Ленін указваў, што жанчына адыгрывае выдатную ролю не толькі ў перыяд мірнага будаўніцтва, але і ў ваенны час. «Жанчына можа працаваць і ва ўмовах ваенных, калі справа ідзе аб дапамозе арміі, аб агітацыі сярод яе. Жанчына ва ўсім гэтым павінна прымаць актыўны ўдзел, каб Чырвоная Армія бачыла, што аб ёй клопання, аб ёй някуцца» (том XXIV, стар. 471).

Савецкая жанчына поўнацю апраўдала надзеі свайго вялікага правадыра і пастаўніка. У суровыя гады Вялікай Айчыннай вайны працоўныя жанчыны разам з усім народам аднадушна ўзняліся на абарону сваёй любімай Радзімы ад грознай небяспекі. У неймаверна цяжкіх умовах, цяжкіх і стойка пераносячы нястачы і нягоды, жанчыны самааддана працавалі пад лозунгам «Усё для фронту, усё для перамогі!» Слаўныя савецкія патрыёткі, гераіні працоўнага фронту не шкадавалі ні сіл, ні энергіі для перамогі. Савецкая жанчына паказала цуды мужнасці, непахіснасць волі і сілу духу ў барацьбе з ворагам, які насягнуў на самае каштоўнае ў яе жыцці — на любімую Радзіму, на яе свабоду, на шчасце яе дзяцей.

У Айчыннай вайне савецкая жанчына пакрыла сябе неўвядомай славай. «Назаўсёды ўвойдуць у гісторыю беспрыкладныя працоўныя подзвігі працоўных жанчын і нашай слаўнай моладзі, якія вынеслі на сваіх плячах асноўны цяжар працы на фабрыках і заводах, у калгасах і саўгасах» (Сталін).

А колькі шчырых клопатаў праявілі жанчыны аб савецкіх воінах! Ніколі не забудзе франтавік тых хваляючых хвілін, калі ён атрымліваў прыветны ліст, або вышытую далікатнай рукою дзяўчыны хустачку, або звязаныя клапатлівай рукою

маці рукавіцы. Савецкая жанчына была для байца і сапраўдным таварышам па барацьбе, і няшчотнай падругай, і ласкавай маці.

А колькі жанчын змагалася на фронтах Айчыннай вайны, у партызанскіх атрадах. Тысячы жанчын добраахвотна ішлі на фронт, каб стаць у рады непасрэдных абаронцаў Радзімы. Лётчыцы і сувязісткі, разведчыцы і падрыўніцы занялі дастойнае месца ў радах нашай арміі.

Вадзімір Ільіч вучыў, што ўдзел жанчын у мірнай арганізацыйнай рабоце пасля сканчэння вайны набывае велізарнае значэнне. І мы бачым, як самааддана працуе сёння савецкая жанчына разам з усім народам над выкананнем сталінскага пасляваеннага пяцігадовага плана аднаўлення і далейшага развіцця народнай гаспадаркі краіны. Мы бачым яе на пасту дзяржаўнага дзеяча і ў лабараторыі вучонага, на рынтаваннях будоўлі і на калгаснай вытворчасці — усюды, дзе кіпіць плённая творчая праца.

На гіганцкай будоўлі Мінскага аўтазавода вы ўбачыце дзяўчат-тынкароў з брыгады Кацярыны Кутузавай, якая аўтадала гэтай спешнаснасцю пасля вайны. Яна стала на перадавую лінію працоўнага фронту і павяла за сабой дзесяткі сябровак. Брыгада дзяўчат не толькі не адстае ад мужчын, але займае адно з першых месцаў у сацыялістычным спаборніцтве. Брыгадзір Кутузава карыстаецца любоўю ўсяго калектыва. Яна выбрана дэпутатам Мінскага абласнога Савета.

Або загляньце ў далёкую палескую вёску. У калгасе імя Сталіна, Васілевіцкага раёна, жыве і працуе праслаўленая на ўсю рэспубліку звенявая Еўдакія Кухарава, якая вырастала ў мінулым годзе нябачаны на нашай зямлі ўраджай — звыш 190 пудоў жыта з гектара. Яна знайшла сваё шчасце ў калгасным жыцці, а яно прывяло да славы. І Еўдакія Кухарава выбрана дэпутатам Палескага абласнога Савета.

Партыя большэвікоў, вялікі Сталін, які вядзе нашу краіну па ленінскім шляху, адкрылі шырокі доступ працоўнай жанчыне да кіравання дзяржавай. Вялікі Ленін бачыў у гэтым адну з неабходных умоў нашага паспяховага руху наперад.

Артыкул 137 Сталінскай Канстытуцыі гаворыць: «Жанчыны карыстаюцца правам выбіраць і быць выбранымі нароўні з мужчынамі». Савецкія жанчыны шырока карыстаюцца гэтым сваім вялікім правам. Самае яркае сведчанне таму — нядаўнія выбары ў мясцовыя Саветы. Беларускі народ паслаў у мясцовыя органы ўлады тысячы лепшых сваіх дачок, актыўных удзельніц будаўніцтва сацыялізма. Дэпутатамі ў мясцовыя Саветы рэспублікі выбраны 19.379 жанчын, або каля 30%.

Так ажыццяўляюцца ў нашай краіне заветы вялікага Леніна. Поўнае разняволенне працоўных жанчын магчыма толькі ў нашай краіне — у краіне пераможнага сацыялізма. Вялікі Ленін гаворыў, што не можа быць роўнапраўя там, дзе існуе капіталізм, дзе захоўваецца прыватная ўласнасць на фабрыкі і заводы, дзе захоўваецца ўлада капітала. У буржуазных краінах жанчына на-ранейшаму пазбаўлена элементарных правоў.

Толькі сацыялістычная дзяржава забяспечвае ўсе палітычныя і матэрыяльныя ўмовы для таго, каб жанчына стала поўнапраўным грамадзянінам грамадства, яго гаспадаром і творцай.

Яшчэ ў першыя гады існавання савецкай улады Вадзімір Ільіч Ленін пісаў: «Становіцца жанчын у савецкай Расіі зараз такое, што яно з'яўляецца ідэальным з пункту погляду самых перадавых дзяржаў» (том XXIV, стар. 469).

З таго часу, як пісаліся гэтыя радкі, у нашай краіне адбыліся велізарнейшыя гістарычныя пераўтварэнні. Ідучы па шляху, які вызначыў Ленін, савецкі народ пад кіраўніцтвам свайго любімага правадыра, геніяльнага прадаўжальніка бессмертнай справы Леніна — таварыша Сталіна — пабудаваў сацыялізм. Савецкая жанчына пазнала шчасце актыўнага ўдзельніцтва сацыялістычнага будаўніцтва, радасць вольнай натхнёнай працы. Сагрэтая сталінскімі клопатамі, яна бадзёра і ўпэўнена крочыць у светлую будучыню па шляху да камунізма. Гэта — шлях яе славы і шчасця дзяцей. Гэты шлях асвятляе геній бессмертнага Леніна — яе вялікага друга і вызваліцеля, прамяністы вобраз якога яна глыбока захоўвае ў сэрцы сваім.

Визваленне.

Малюнак мастака А. Волкава

СЛАВА

Міхаіл ГАЛОДНЫ

Слава воінству нашаму, слава!
Ад Крэмя да Памірскіх высот
Непрыступна Советаў Дзяржава,
Непахісны савецкі народ!

Не забудуць пра нашу адвагу
Чэх, паляк, чарнагорац і серб:
Недарма скрыжаваны ў прысягу
Цуда-молат і радасны серп.

Палкаводца загад слаўлю мудры!
У бляску свята, у шуме сцягоў —
Раздаецца імя яго ўсюды,
Пражыве над прасцягам вякоў.

Хай герояў народ услаўляе,
Ды пакуль будзе жыць чалавек,
Сталінграда цагліна любая
Для айчыны бяссмертна вавек.

І здабытая з груды абломкаў,
Як маўклівая сведка грывот,
Скажа больш яна сэрцу патомкаў,
Чым здагадкі пра мужны паход!

Слава воінству нашаму, слава!
Ад Крэмя да Памірскіх высот
Непрыступна Советаў Дзяржава,
Непахісны савецкі народ!

З рускай мовы пераклаў ЛІМ

Юныя патрыёты.

Скульптура В. Валева

Былыя ўдзельнікі Вялікай Айчыннай вайны:
1. Герой Савецкага Саюза — Елена Мазанік на занятках у партыйнай школе пры ЦК КП(б)Б.
2. Людміла Васільеўна Воранава — лепшая стаханавіца мінскай кандзіцёрскай фабрыкі «Комунарка». 3. Анна Владзіміраўна Жоўна — стаханавіца мінскай скургалантарэйнай фабрыкі імя Куйбышава.

ГОРДАСЦЬ НАРОДА

Трыццаць год назад нарадзілася Савецкая Армія—армія вызваленых рабочых і сялян, армія брацтва паміж народамі нашай краіны. Яе арганізатарам была большавіцкая партыя, Ленін і Сталін.

Пачаткам слаўнага баявога шляху Савецкай Арміі была пераможная барацьба супроць інтэрвенцыі ў гады грамадзянскай вайны.

У 1939 годзе Савецкая Армія вызваліла народы Заходняй Украіны і Заходняй Беларусі. Сваю адданасць Радзіме, народу, камуністычнай партыі, сваё высокае ваеннае майстэрства Савецкая Армія прадэманстравала і ў 1939—40 гадах—у вайне з белафінскімі захопнікамі.

Найвялікшым выпрабаваннем сіл Савецкай Арміі і ўсяго народа была вайна з гітлераўскай Германіяй. Таварыш Сталін стаў на чале Узброеных Сіл СССР і павёў савецкі народ на барацьбу супроць злейшага і каварнейшага ворага — германскага фашызма. Перамагаючы шматлікія цяжкасці, савецкія войскі самааддана змагаліся з ворагам за савецкую айчыну і развейлі міф аб неперажанасці германскай арміі.

Савецкая Армія разграміла фашыстскую армію і атрымала вялікую гістарычную перамогу, адстаяўшы сваю Радзіму і вызваліўшы многія народы Еўропы ад фашысцкай кабалы.

У гэтай вайне побач з мужчынамі змагаліся тысячы савецкіх патрыётак. Савецкія жанчыны прымалі самы актыўны ўдзел у разгроме ворага і праявілі сябе не толькі самааданымі працаўнікамі, але і адважнымі абаронцамі савецкай дзяржавы.

жанчын у нашай краіне існуе з першых дзён Кастрычніцкай рэвалюцыі. Але вы заваявалі роўнапраўе жанчыны яшчэ ў адной галіне — у непасрэднай абароне сваёй Радзімы са зброяй у руках. Вы заваявалі роўнапраўе жанчын на такой арэне, на якой яна да гэтага часу так непасрэдна яшчэ не выступала».

Неўвядомай славай пакрылі сябе беларускія партызаны ў барацьбе з фашысцкімі акупантамі. І ў радах народных месціцаў попеч з мужчынамі змагаліся дзесяткі тысяч жанчын.

Многія тысячы патрыётак з гордасцю носяць на грудзях медалі за абарону гарадоў. За адвагу і героіства, праяўленыя ў барацьбе з фашысцкімі захопнікамі, каля 120 тысяч жанчын узнагароджаны ордэнамі і медалямі Савецкага Саюза. 62 жанчынам прысвоена высокае званне Героя Савецкага Саюза, сярод іх—адважныя беларускія партызанкі: Е. Мазанік, М. Осіпара, Н. Траян, А. Маслоўская.

Савецкая Армія з'яўляецца любімым дзецішчам і гордасцю нашага народа. Кроўнае адзінства з народам, бларадства яе мэт і задач з'яўляюцца той крыніцай, з якой Савецкая Армія чэрпала і чэрпае маральную сілу, мужнасць, высокі баявы дух.

Савецкая Армія—першакласная армія нашага часу—шлідна ахоўвае мірную працу савецкіх людзей і заўсёды гатова абараніць дзяржаўныя інтарэсы Савецкага Саюза.

Міхаіл Іванавіч
Калінін, ацэньваючы ўдзел жанчын у Вялікай Айчыннай вайне, гаворыў: «Роўнапраўе

Далёка ад шасейнай дарогі — вёска Хідры, а яшчэ далей хутар Лазарчук Ганны. З усіх бакоў абступіў яго лес, за лесам — балота. Глухамань.

Больш дваццаці год пражыла тут Ганна. Маладзенькай выдалі яе, сірату, замуж. Непасільная праца рана сагнула спіну, змаршчыніла твар, адабрала здароўе.

І чым бліжэй да старасці, тым з большай нецярплівасцю чакала Ганна свайго шчасця. Яна была непатрабавальна. Шчасце ў яе разуменні выглядала вельмі скромна. Проста — настане некалі дзень, калі будзе чым пасаліць бульбу, калі хатку ўвечары асветліць лампа, калі на свае прастуджаныя босыя ногі яна зможа адзець цёплы абутак і калі яе адзіны сыноч Коля стане чалавекам пісьменным.

Праходзіў год за годам, але мары не збываліся.

Аднойчы ў цёплы вераснёўскі дзень працавала Ганна ў полі.

Раптам з-за асініка выехала група коннікаў і па сцежцы накіравалася да хутара. Ганна з-пад далоні здзіўлена глядзела ў іх бок і раптам, кінуўшы работу, пабегла дадому, нахаду ад пяску ачышчаючы рукі.

— Сустракай чырвоных воінаў, маці! — звярнуўся ветліва да Ганны адзін з коннікаў.

— Сынк! Адкуль, — з Расіі? Ды як вы трапілі сюды? — не верачы вачам, спытала Ганна.

І калі схлынула першая радасць, замітусілася гаспадыня. Хацелася пачаставаць гасцей, ды і беднасць сваю нака-

Г. А. Лазарчук.

заць было нялоўка, даўно ўжо з печы ў яе шкваркай не пахла. Ганна хутка збегала на вёску, заняла сала і, як ні ўгаварвалі госці не клапаціцца, — прыгатавала абед. Тым часам байцы разглядалі ўбогае ўбранства хаты.

— Бедна живеш, матуля, — у засмучэнні прамовіў адзін з іх.

І байцы расказалі сялянцы аб тым, як жывуць людзі ў Совецкай краіне.

З прыходам савецкай улады забурліла на вёсцы новае жыццё.

Ганна хадзіла на сходы, дзівілася і радавалася. Вось калі пачыналі збывацца яе заветныя мары.

Але ўсё зруйнавала вайна.

Ганна спаткала яе, як сваё непазбыўнае гора. Зашыўшыся на сваім хутары, яна дрыжэла ад кожнага шолыху за акном, штоноч чакала няшчасця.

Аднойчы прачнулася ад стрэлаў у лесе. Чуліся выгукі, тупат, хруст сучча.

Цяжка дыхаючы, праз двор прабег мужчына. Яго твар быў у крыві, з плеч клоччамі звісала гімнасцёрка. Азірнуўшыся, ён павярнуў да хлева і скрыўся.

Перасільваючы страх, Ганна кінулася следам. З хлява зірнулі на яе знаёмыя вочы.

— Пазнаеш, маці? Не выдаш? Вось як давялося сустрэцца!..

Гэта быў адзін з тых байцоў, якія два гады назад начавалі ў яе хаце.

Ні адна душа ў акаліцы не ведала, што на хутары Лазарчук хаваецца чырвоны воін. А калі, крыху паправіўшыся, ён пайшоў у лес, Ганна ўжо ведала, што рабіць далей.

Глухі лясны хутар стаў месцам збору партызан. І ўдзень і ўночы прыходзілі яны да Ганны, як да роднай маці. Яна карміла іх, бялізну мыла. А пасля і з горадам наладзіла сувязь. Прыносіла адтуль медыкаменты ўзамен на партызанскія лістоўкі. І страх знікаў, хоць небяспека павялічвалася.

Неўзабаве Ганне давялося вытрымаць экзамен на мужа-насьць. Адноўчы на хутар заехала тое партызан. Сярод іх была дзяўчына з абмарожанымі нагамі.

Не паспела гаспадыня распытаць, што прывяло іх у гэты раз на хутар, як у дзверы моцна застукалі.

Дзяўчына схавалася на печ. Партызан, што знаходзіўся з ёю, хутка выцягнуў з кішэні нейкія паперы і засунуў іх за абарваныя шпалеры.

— Хто? — тыкаючы пальцам у бок госьця, грэбліва запытаў паліцэйскі.

Ні адна жылка не здрыганулася на твары ў Ганны.

— Сын, — спакойна адказала яна.

— А там, на печы?

— Жонка яго.

На дварэ з нераспрэжанным канём заставаўся трэці партызан, зусім яшчэ малады хлопец.

Бачачы, што паліцэйскія заняліся аглядам хаты, Ганна, не спяшаючы, вышла на двор і сказала так, каб чулі ў хаце:

— Мікола, скажы цётцы, што на вяселле мае не паедуць. Дачка нешта захварэла.

А ў хаце ў гэты час партызан, якога Ганна выдала за сына, бажыўся, што ніякіх

«бандытаў» на хутары ніколі і следу не было.

Аднак у вёсцы знайшліся здраднікі. Гэта было ўжо напружана адступлення немцаў.

На гэты раз Лазарчукоў ні аб чым не пытаў. Выгналі з хаты Ганну, сына, мужа і дзевяностагадовага бацьку. Вывелі з хлява карову, свінню.

У турме пасадзілі іх у розныя камеры. Часта вадзілі на допыт. Ганна без жаху не можа цяпер успомніць тых пякельных катаванняў, з дапамогай якіх немцы хацелі выведць у яе праўду. Але ні адзін з членаў сям'і немцам нікога не выдаў.

Пустая хата сустрэла Ганну проймамі выбітых вокан. Па ёй гуляў вецер.

Сын, якому на допытах прабілі галаву, ледзь дабраўся да роднага хутара. Не ў сілах зайсці ў хату, прысеў ён к стогу сена, з якога больш ужо не ўстаў. Яго пахавалі ў лесе недалёка ад хутара...

Як і раней, Ганна была звязной, але цяпер не толькі з асабістай сімпатыі да тых, хто быў ў лесе. Турма паслужыла ёй вялікай школай, а смерць сына ўзмацніла нянавісьць да ворага.

— Партызанская маці, — называлі яе ў атрадах імя Катоў-

скага, Шчорса і іншых, чые разведкі не раз наведвалі хутар Лазарчукоў.

А калі выгналі немца з роднай зямлі беларускай, Ганна ў вёсцы сваёй стала актыўна дапамагаць савецкай уладзе.

... Тры гады, што прайшлі з таго часу, былі гадамі росту яе палітычнай свядомасці.

Надышлі выбары ў Вярхоўны Совет СССР. Лазарчук Ганна Антонаўна — член дэлегацкага сходу — арганізавала жанчын, такіх-жа простых сялян, як і сама. Яны сабралі на вёсцы самай прыгожай хатняй тканіны і ўбралі кабінкі для галасавання, вянкамі штучных кветак упрыгожылі партрэты правадыроў. І ці мала тады было работы на выбарчым участку!

У час выбараў Урада Беларускай рэспублікі Ганна Антонаўна была ўжо членам выбарчай камісіі. Так ад ступенькі да ступенькі крочыла ўгору былая забітая сялянка.

І аднадушна выбраў народ Ганну Антонаўну Лазарчук дэпутатам раённага Совета. Гэта давер'е яна расцаніла, як высокую чэсць.

Е. ДАБРАХОТАВА.

Да партызан.

Малюнак мастака І. Орлова

а Лукер'і Парфіраўны падышоў высокі
стройны ваенны і гарача паціснуў ёй руку.

— Добры дзень, родная! Не пазнаеце?

Лукер'я Парфіраўна і сапраўды не магла
адразу ўспомніць. Яна ўважліва ўглядалася ў твар
маёра, і прад ёй ажылі малюнкi пражытага.

... Стаяла восень 1941 года. У медсанбат аднаго
з падраздзяленняў Заходняга фронту прывезлі групу
цяжка раненых байцоў. У аднаго з іх была небяспеч-
ная рана ў абсягу жывата:

Урач Лукер'я Парфіраў-
на безадкладна зрабіла яму
аперацыю, і раненага пера-
далі ў эвакуацыйны шпіталь. Гэды
праз паўтара ён зноў трапіў
у медсанбат і зноў з ранен-
нем у абсягу брушной по-
ласці. Ранены кідаўся ў га-
рачцы.

— Ратуйце, доктар... Па-
міраю...—шаптаў ён па-
смяглымі вуснамі.

— Рана паміраць, галу-
бок. Трэба жыць,—супа-
койвала Лукер'я Парфіраў-
на.

І хоць ужо тое сутак
працавала яна без сна і ад-
пачынку, хоць сама валіла-
ся з ног, але загадала сё-
страм падрыхтавацца да
аперацыі.

А цяпер сустрэліся яны
ў пераможаным Берліне.
Маёр-ордэнаносец і ўрач,
якая яму двойчы выратава-
ла жыццё. І абодва ад ду-
шы былі рады гэтай су-
стрэчы.

Лукер'я Парфіраўна Ба-
раноўская паступіла ў Мін-
скі медыцынскі інстытут не
са школьнай парты, як
многія студэнты, а ўжо ста-
лым, свядомым чалавекам.

— І чаго ты, Луша, надумалася?—гаварылі ёй ча-
сам таварышы.—У трыццаць год ісці вучыцца! Гэта-ж
позна і вельмі цяжка.

— Вучыцца ніколі не позна,—адказвала сябрам
Лукер'я.

З вялікай настойлівасцю перамагала яна цяжкасці.
Выхадныя дні і бяссонныя ночы аддавала вучобе і да-
сягнула мэты.

За год да пачатку вайны з дыпламам урача паехала
яна працаваць у больніцу Маларыцкага раёна, Брэсц-
кай вобласці.

Насельніцтва заходніх абласцей ніколі раней не су-
стракала такіх клонатаў з боку ўрача. Яна не толькі
ўважліва лячыла хворых, але цікавілася іх бытам,
жыццём.

— Вось што значыць савецкі ўрач!—дзяліліся дум-
камі хворыя.

У першыя-ж дні вайны Лукер'я Парфіраўна накіра-
валася ў ваенкамат,

— Я— комуніст і ўрач. Маё месца на фронце, —
заявіла яна начальніку.

Яе накіравалі ў палявы ваенна-хірургічны шпіталь.
На фронце яна сумяшчала работу ўрача з актыўнай
партыйнай работай. Вялікай павагай карысталася ў
медсанбате. Санітаркі, сёстры, урачы бачылі ў ёй
свайго аўтарытэтнага кіраўніка і баявога таварыша.

Калектыву шпітала дзівіўся мужнасці, з якой пера-
носіла Лукер'я Парфіраўна асабістае гора. Людзі ве-
далі, што за сувязь з пар-
тызанами немцы расстралялі
яе бацьку, угналі ў лагер
маці і сястры...

Лукер'я Парфіраўна, як
урач медсанбата, сотні раз
бачыла пудадзейны ўплыў
на раненых пералівання
крыві. Асабліва зручнай у
лячэнні была сухая кроў.

— Добра было-б спецы-
ялізавацца ў гэтай галі-
не,—часта думала яна.

І прышоў час, калі яе
жаданне здзейснілася. У
1946 годзе, адразу-ж пасля
дэмабілізацыі, Лукер'ю Пар-
фіраўну накіравалі на рабо-
ту ў Мінскі інстытут пера-
лівання крыві, на пасадку
загадчыка лабараторыі су-
хой крыві.

Сухая кроў мае вялікія
перавагі перад вадкай. Яна
доўга захоўваецца пры лю-
бой тэмпературы. Метад су-
шэння крыві быў асвоены
незадоўга да пачатку вайны
ў Маскве і Ленінградзе. Лу-
кер'і Парфіраўне даручылі
арганізаваць гэтую справу
ў Мінску. За справу ўзяла-
ся яна з настойлівасцю,
уласцівай яе характару.

У Маскве і Ленінградзе вивучала метады сушэння
крыві, на аснове якіх пачала прымяняць камбінаваны
метад.

Клінікі ўсёй Беларусі выкарыстоўваюць з лячэбнаю
мэтай сухую кроў, прыгатаваную ў лабараторыі Інсты-
тута, якою кіруе Лукер'я Парфіраўна. Не адно жыццё
ўжо выратавана гэтай крывёй.

Лукер'я Парфіраўна працуе сакратаром партыйнай
арганізацыі Інстытута і выбрана членам пленума
Вараньшалаўскага райкома партыі. Вялікая практычная
і грамадская работа не служыць ёй перашкодай для далей-
шай работы над сабою. Яна вивучае гісторыю партыі,
філасофію, замежную мову.

Партыя і савецкая ўлада далі магчымасць былой
санітарцы, якая паходзіць з працоўнай сям'і,
атрымаць вышэйшую асвету і стаць урачом. Яна гэта
цэніць і, як належыць большавіку, самааддана працуе
на сваім пасту.

М. ВЛАДЗІМІРАВА.

Савецкі ўрач

Л. П. Бараноўская.

ПРАЦЮЮ Ё РАХУНАК 1952 ГОДА

М. Н. Мяшалкіна.

У 1942 годзе, калі над Радзімаю нашай шугаў агонь Вялікай Айчыннай вайны, прышла я на Віцебскі станкабудульнічы завод, які знаходзіўся тады ў Беларусі. Прышла не толькі таму, што мяне да гэтага прымусіла матэрыяльнае становішча, а таму, што ў тыя грозныя дні лічыла доўгам патрыёта не заставацца ў баку ад агульна-народнай справы

— барацьбы з ворагам да поўнай перамогі.

Праз тры месяцы здала экзамен, і мне прысвоілі трэці разрад. Радасць мая была надзвычайнай. Здаецца, што яна дапамагла мне перавыканаць норму. На трэці месяц выпрацоўка дасягнула амаль двух норм у дзень. Мне прысвоілі чацверты разрад.

У 1943 годзе атрымала цяжкую вестку: смерцю храбрых загінуў муж. Тады я цвёрда рашыла працаваць не толькі да канца вайны, а назаўсёды звязаць сваё жыццё з прадпрыемствам.

І калі наш завод пераводзіўся з горада Беларусі на захад—у Віцебск, я не магла з ім расстацца. Хоць сама я не ведала Беларусі, але таксама прыехала ў зруйнаваны вайной горад Віцебск. Прышлося аднаўляць вытворчыя плошчы, мантаваць абсталяванне.

Месяцы праз тры завод уступіў у строй на новым месцы. Я працавала на радыяльна-свідравальным станку. Норму перавыконвала больш чым у два разы. Але свідравальнай работы сабралася столькі, што яна залежвалася. Тады я пачала задумвацца над тым, як ушчыльніць рабочы дзень. Побач стаяў такі-ж радыяльна-свідравальны станок, за якім не было свідравальшчыка. Я спытала дазволу майстра Любарскага запусціць адначасова і другі станок.

— Ініцыятыва добрая,—адказаў майстар.— Але не думаю, каб гэта лёгка вам далася.

І праўда, у першыя дні прышлося падналегчы, але неўзабаве настолькі прылаўчылася да двух станкоў, што пачала даваць па тры нормы ў дзень.

Тым часам увагу маю прыцягнуў маленькі станок, на якім звычайна свідравалі дробныя дэталі. «А што,—думаю,—калі і яго пусціць у ход?» Прызнаюся, зрабіла гэта без ведама майстра. Ён толькі паківаў галавой, але нічога не сказаў.

У канцы змены спытаў:

— Ну, як?

— А нічога. Усё як быццам у парадку.

Нарадчыца, якой майстар даручыў падлічыць выпрацоўку, адзначыла 500 процантаў нормы.

У канцы 1946 года на завод прыбылі новыя, больш удасканаленыя, чатырохшпіндэльныя свідравальныя станкі. Ужо адно тое, што на такім станку адначасова працуюць чатыры свёрлы, гаворыць аб яго высокай прадукцыйнасці.

Калі начальнік цэха Мыльнікаў прапанаваў мне стаць за гэты станок, я крыху ўсумнілася, але ўсё-ж узялася. З яго дапамогай з дакладнасцю да секунды разлічыла рухі вакол чатырох шпіндэляў новага станка і аднаго са старых прадольна-свідравальных. Патрабавала ад майстра, каб выдаў на рукі неабходны інструмент і прыстасаванні. Расклала іх у парадку па тумбачках каля станкоў. Прыходзіла за 20 мінут да пачатку змены, каб даведацца, якія дэталі прыдзецца за дзень апрацаваць, які падрыхтаваць інструмент. Непатрэбным інструментам не загрузжала рабочае месца. Падсобныя рабочыя падвозілі мне дэталі на ўсю змену работы. Але працаваць усё-ж было цяжка. Часам патрабавалася свідраваць адну і тую-ж дэталю ў адзінаццаці месцах, прычым усе адтуліны павінны былі мець розныя размеры. Я спрабавала на адным шпіндэлі свідраваць дэталю аднаго размеру, на другім—другога, і так усе пяць свёрлаў былі ў безупынным дзеянні. Гэта адразу павялічыла прадукцыйнасць працы.

Калі па закліку ленинградцаў узняўся рух за датэрміновае выкананне плана другога года пасляваеннай сталінскай пяцігодкі, а ў газетах перадаваліся стаханаўцы дзяліліся сваім вопытам павышэння прадукцыйнасці працы, я пачала прыглядацца да сваіх станкоў. Спачатку выявіла, што шмат часу ідзе на тое, каб выбіць са шпіндэля спрацаванае свёрло. Начальнік цэха выклікаў на парадку тэхнолага. Рашылі ўстаўціць у шпіндэль праходны патрон, што дало магчымасць мяняць свёрлы на хаду.

Свідравальшчыкі нярэдка трацяць шмат часу на заточку інструмента, я-ж раблю гэта сама. Рыхтаваць увесь неабходны інструмент прывычалася яшчэ з першых дзён работы на заводзе.

Рашае поспех уважлівая падрыхтоўка рабочага месца і патрэбнага інструмента, рацыянальнае выкарыстанне 480 мінут рабочага часу.

Вось, здаецца, і ўсё, што дазволіла мне да 1 студзеня выканаць шэсць гадавых норм і зараз працаваць у рахунак 1952 года.

Але савецкім людзям непрыстойна зазнавацца, спыняцца на дасягнутым. Таму імкнуся да новых удасканаленняў, да новых дасягненняў.

Марыя МЯШАЛКІНА.

У МУЗЕІ В. І. ЛЕНІНА

24 кастрычніка 1917 г. дзючы ў Смольны прыбыў Ленін.
Малюнак мастака Е. Кібрыка.

Масква. Побач з Чырвонаю плошчай, паблізу маўзалея, дзе пакоіцца цела Вадзіміра Ільіча, знаходзіцца выдатны помнік генію чалавецтва і правядура працоўных усяго свету—Цэнтральны Музей В. І. Леніна.

Музей Леніна створаны па ініцыятыве і ўказаннях таварыша Сталіна. Адкрыццё Музея адбылося 15 мая 1936 года. З таго часу яго наведала некалькі мільёнаў чалавек.

У адным з залаў музея.

Любоў савецкага народа да генія чалавецтва—Вадзіміра Ільіча Леніна—вяліка і незгасальна. Кожны, хто бывае ў Маскве, нават праяздам, лічыць сваім свяшчэнным абавязкам наведаць Музей Леніна. Тут можна бачыць масквіча і леныградца, уральскага металурга і данбаскага шахцёра, калгаснікаў Беларусі і Украіны, працоўных браіцкіх рэспублік Закаўказзі і Сярэдняй Азіі. Тут жа можна ўбачыць і прыбываючых у Савенкі Саюз дэлегатаў з розных замежных краін.

У дваццаці адной зале Музея сабраны багацейшыя ленынскія матэрыялы: дакументы, рукапісы, асабістыя рэчы Вадзіміра Ільіча, фотакарткі, малюнкі, скульптура. Дзесяткі тысяч музейных дакументаў расказваюць аб светлым і самааданым жыцці рэвалюцыянера, якое прайшоў Вадзімір Ульянаў ад першай студэнцкай сродкі ў Казанскім універсітэце да кіраўніцтва першай у свеце пролетарскай дзяржавы. Мы бачым Леніна—нястомнага барацьбіта за стварэнне пролетарскай партыі, мы бачым яго на чале рэвалюцыйных мас у 1905—1907 гг, мы бачым яго на чале пераможнага пролетарыята ў Кастрычніку 1917 г., мы бачым яго на першым суботніку, на рабочых сходах, у яго кабінце, дзе ён прымае сялянскіх хадакоў. Усё сваё жыццё Вадзімір Ільіч прысвяціў барацьбе за стварэнне і ўмацаванне першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы, за шчасце народаў.

Усе дакументы—яркае сведчанне садружства двух найвялікшых людзей нашай эпохі—Леніна і Сталіна.

Пачынаючы з другога зала, экспаніруюцца дакументы, якія паказваюць рэвалюцыйную дзейнасць геніяльнага вучня Леніна—таварыша Сталіна. Іх вялікае садружства становіцца шчасцем для нашага народа.

Ва ўсіх залах наведвальнікі бачаць многа выключна цікавых дакументаў, якія паказваюць, як Сталін разам з Леніным змагаўся за стварэнне большавіцкай партыі, за ўмацаванне Савецкай дзяржавы, за

Рабочы кабінет В. І. Леніна ў Крэмлі.

барону яе ад замежнай і белавардзейскай інтэрвенцыі, а аднаўленне народнай гаспадаркі.

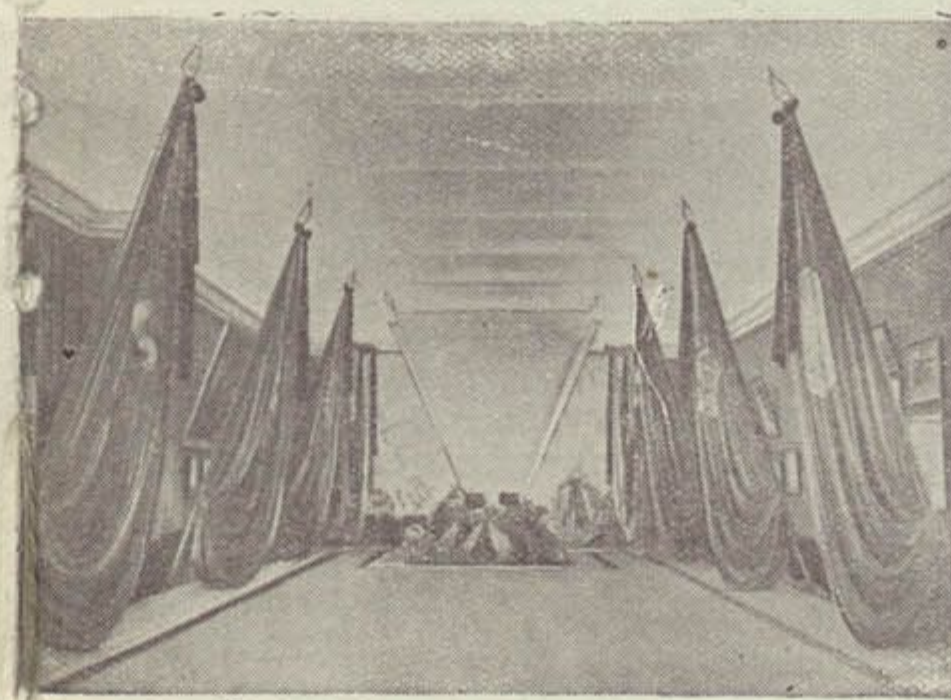
Вялікі Ленін—стваральнік большавіцкай партыі і першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы—памёр 21 студзеня 1924 года. Дакументы жалобнага зала маюць глыбокі смутак працоўных нашай краіны і ўсяго савецкага чалавецтва. На цэнтральнай сцяне зала агністымі літарамі гараць словы вялікай клятвы, якую даў таварыш Сталін над труною Вадзіміра Ільіча Леніна.

Цэнтральны музей В. І. Леніна карыстаецца выключнай любоўю і папулярнасцю сярод шырокіх мас працоўных. Праз яго штодзённа бясконным патокам праходзяць наведвальнікі ўсіх узростаў, прафесій, нацыянальнасцей з усіх канцоў нашай неасяжнай Радзімы. Іх узбройвае большавізмам, выклікае палкае імкненне быць падобным да Леніна.

Рабочы-стахановец з горада Рыгі 10 студзеня бягучага года запісаў у кнігу водзяваў: «Маёй заветнай мэтай было атрымаць водпуск і паехаць у Маскву—у сэрца нашай Радзімы, каб наведаць музей Леніна. Музей я наведаўся аб жыцці і дзейнасці В. І. Леніна. Зарнуўшыся на вытворчасць, у 48-м годзе яшчэ шырэй разгарну сваю рабочую смякалку і буду працаваць так, як вучыў Ленін».

Калгаснік з Увельскага раёна Чалябінскай вобласці пікінуў наступны надпіс: «Наведванне Музея астаўляе ў маёй памяці, як самае светлае ўражанне ад праязду ў Маскву. Як хочацца быць такім, як Ленін! Таксама ўпарта вучыцца і працаваць, як Ленін. І я ведаю, што буду працаваць у сельскай гаспадарцы яшчэ лепш, яшчэ больш упорна».

Воіны Савецкай Арміі, наведаўшы Музей, запісалі: «Выносім у сэрцах сваіх прыклад выдатнага чалавека

Агульны выгляд жалобнага зала

В. І. Ленін абвешчае савецкую ўладу.
Малюнак В. Серова.

нашай эпохі. Жадаем ва ўсім быць падобнымі да яго, быць аданымі справе Леніна—Сталіна». Піонеры Масквы, наведаўшы Музей, далі піонерскую клятву: «Клянёмся вам, В. І. Ленін, і партыі большавікоў, што мы будзем вашай зменай».

Музей В. І. Леніна патхняе на новыя подзвігі ў імя справы Леніна—Сталіна, заклікае жыць і працаваць па-ленынску, па-сталінску.

3. ШНЕНКЕНДОР,
навуковы работнік Цэнтральнага Музея В. І. Леніна.

У адным з залаў музея.

Фотакроніка ТАСС

ПРАЦОЎНАЯ ДОБЛЕСЦЬ

У кантору старшага прараба Астрэйкі ўвайшло трое дзяўчат. Заўжды энергічныя, жыццерадасныя, яны на гэты раз былі ўстрыможана сур'ёзны.

— У чым справа, дзяўчаты?

— А справа ў тым, Аляксандр Лаўрэнцэвіч, — сказала Марозава, — што далей працаваць так не можам. Ведаем і любім сваю прафесію, а з работай у нас нелады. Трацім залішне шмат часу. Пакуль падрыхтуем рабочае месца, праходзіць поўдня, а для карыснай работы застаюцца лічаныя гадзіны. Хіба можна так працаваць на аднаўленні сталіцы? Вось Надзя гаворыць, што, выпраўляючы ў горад, калгаснікі далі ёй наказ не падкачаць на будоўлі. Тое-ж сказалі Раісе бацькі. А чым яны могуць пахваліцца? Хочам арганізаваць работу так, каб не марнавалася ніводнай хвіліны, ніводнага руху.

— Правільна, згодзен! — заключыў прараб. — Ну што-ж, дзяўчаткі, створым для вас ўмовы. А на спаборніцтва раю выклікаць Івана Чухеева. Калі яго і не пераможаце, то ва ўсякім выпадку навучыцеся як след тынкаваць. Ён тут-жа працуе — паверхам вышэй вас.

І вось па ініцыятыве жаночай маладзёжнай брыгады Соф'і Марозавай ярка заззялі агні спаборніцтва на будаўніцтве Мінскага медыцынскага інстытута.

Хто ў трэсце не ведае зараз гэту «неўгамаваную тройку»? І ў каго-б ні спыталі вы: «Хто з'яўляецца перадавіком у першым будаўнічым трэсце?» — вам кожны адкажа:

— Брыгада Марозавай.

— А хто дае самую лепшую прадукцыю?

— Вядомая справа, — брыгада Марозавай.

Гэта слава прышла не адразу. Былі цяжкасці і няўдачы, але працоўная доблесць трох маладых патрыётак перамагла.

... Фронт тынкавальных работ разгортаўся. І тут праявіліся арганізатарскія здольнасці Марозавай. З дапамогай прараба Шрубавы яна ўмела расставіла падручных, арганізавала рабочае месца. Звычайна да пачатку работы ўсё бывала падрыхтавана: хадавыя падмосткі, скрыні з растворам, запас вады і цэменту, патрэбны інструмент, на бетоннай паверхні зроблена насечка. На падрыхтоўчыя работы тынкары зусім не трацілі часу,

Брыгадзір Марозава накідвала раствор на сцяну, раўняла яго і аддзелвала паверхню. Падручныя Раіса і Надзея падавалі матэрыял, дапамагалі ў тынкоўцы. Працавалі як-бы па канвееру. Прадукцыйнасць працы ўзнялася.

Рабочыя будоўлі пільна сачылі за спаборніцтвам брыгад Марозавай і Чухеева. Іншы раз, не дачакаўшыся дзённай зводкі, дзяўчаты бегалі на трэці паверх, каб даведацца, як справы ў Чухеева. А той жартам казаў:

— Не дагоніце, дзяўчаткі, Чухеева!

— Гэта яшчэ пабачым, — адказвала Марозава. — Трымайся, бо як абгоняць маладыя, — сораму не абярэцца!

Але ўсё-ж на сэрцы было крыху трывожна.

— Не падкачай, дзяўчаты! — заклікала Соф'я. — Мы павінны заваяваць прышынства.

— Не падкачаем! — адгукаліся сяброўкі.

І яшчэ спрытней хадзілі рукі, яшчэ мацней сціскалі кельму. Гладкая, прыгожая паверхня выходзіла з-пад рук дзяўчат.

У дзённай зводцы значылася:

— Брыгада Марозавай дала больш шасці норм за змену.

Вестка аб перамозе жаночай брыгады хутка абляцела будаўнічыя ўчасткі і пляцоўкі. Усюды загаварылі аб працоўнай доблесці дзяўчат. Па іх раўняліся. З іх бралі прыклад.

Рэкордная выпрацоўка маладых тынкароў не толькі замацавалася, але ўзрастала з кожным днём. На стаханаўскай вахце дзяўчаты дабіліся яшчэ вышэйшай прадукцыйнасці.

Зараз заканчваецца будаўніцтва аднаго з карпусоў інстытута. Але і на дадзелачных работах дзяўчаты працуюць усё з тым-жа аганьком, з маладым комсамольскім задорам і нікому не здаюць заваяванае прышынства.

Маладыя патрыёткі будуць сталіцу — сэрца нашай рэспублікі. Ужо многае зроблена іх рукамі. Не без гордасці глядзяць яны на гасцініцу «Беларусь». У гэтым прыгожым будынку ёсць частка і іхняй работы. Хутка ўвойдзе ў строй адзін з карпусоў Медыцынскага інстытута. Тынкары прайдуць на новы аб'ект і разам з вялікай арміяй будаўнікоў будуць аднаўляць свой родны Мінск.

І. САВІЦКАЯ.

С. Марозава.

НА ЛЯСНЫХ ДЗЯЛЯНКАХ

Нікнуць-гаснуць у ранішнім небе апошнія кволыя зоркі. Зімовы лес, цёпла ўкрыты белаю коўдрай, прасынаецца і ажывае ва ўсёй сваёй велічы. Лёгкі ветрык шаволіць кучаравыя вяршыні і асыпае на дол снежны іскрысты пылок. Паміж стромкіх сосен выгінаецца светлаю стужкай вузкая лясная дарога, да паркетнага бляску накатаная сотнямі палазоў.

З глыбіні ляснога гушчару даносіцца раптам глухое працяглае рэха і праз момант зліваецца ў суцэльны несціханы гул мноства асобных гукаў. Гэта лесарубы пачалі валіць лес.

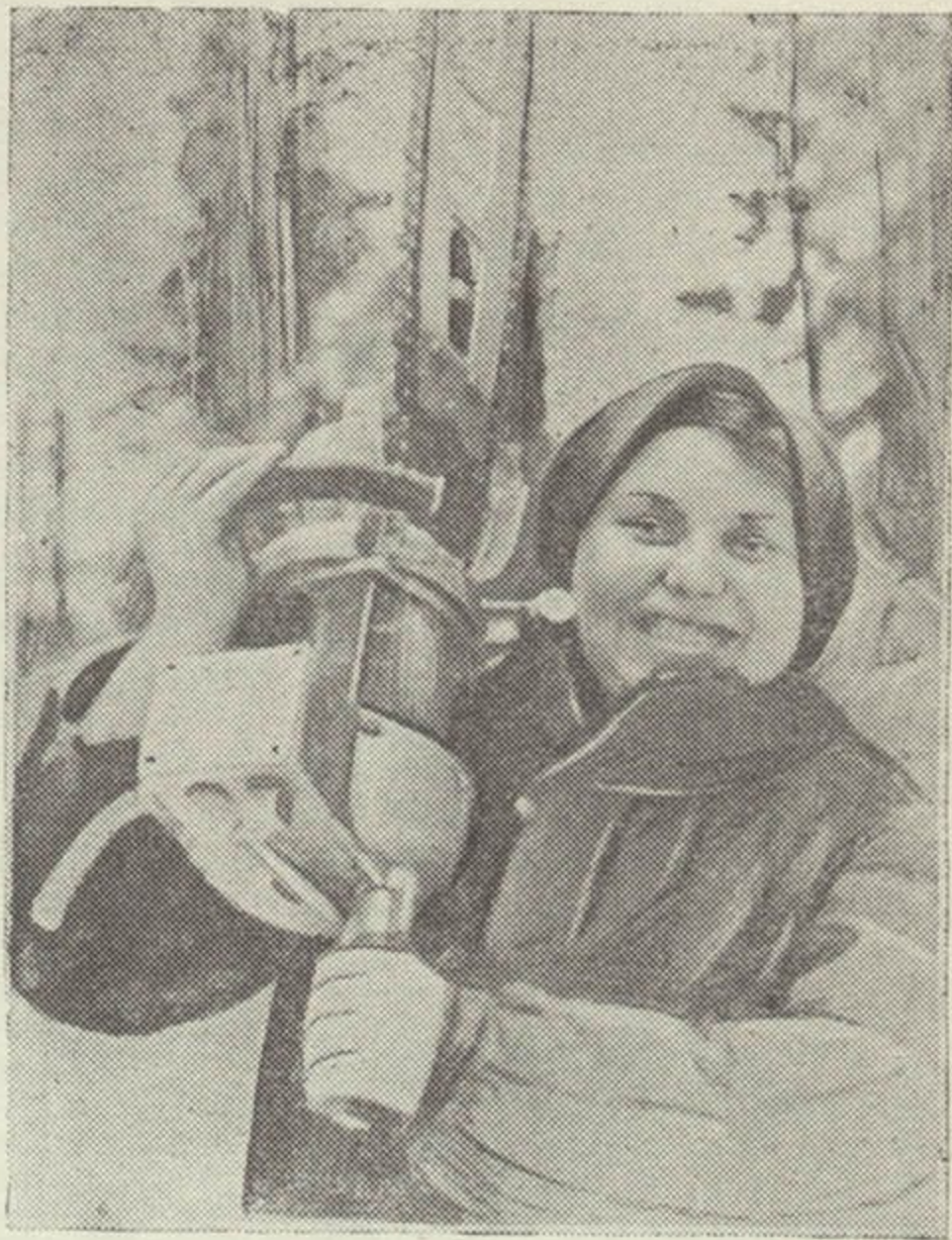
Мы прыспешваем крок і выходзім на невялікую дзялянку. Шызы дым густа раскінутых вогнішчаў сцелецца нізка над снегам і недзе ўдалечы прабіваецца плаўна між іглістага вецця да неба. На дзялянцы працуюць пераважна дзяўчаты. Каля большага з вогнішчаў застаем лесаруба-лучкіста Ганну Кротава. Гэта імя добра знаёма амаль кожнаму лесарубу Бялыніцкага леспрамгаса. Выдатнымі справамі заваявала яна працоўную славу. За два гады навучылася многім спецыяльнасцям ляснога промыслу. Але найбольш палюбілася ёй лучковая піла. У гэтым сезоне Ганна атрымала самастойны ўчастак і з усім палам маладосці прынялася за справу. Спачатку давала па тры, пасля па чатыры і ўрэшце па шэсць і больш кубаметраў за дзень.

Хутка, амаль бясшумна, уразаецца палатно лучка ў сырую драўніну. Ганна робіць пілою невялікі падрэз і вырубавіць сякерай казырок. І зноў лучок упіваецца ў дрэва, але ўжо з процілеглага боку. Ганне дапамагае сястра яе Мар'я. Яна прытрымлівае ўпорную вілку, якой накіроўвае спілаванае дрэва ў патрэбны бок. Лес валіць Ганна ў «ёлачку» — вяршынямі ў адно месца. Так лягчэй абрубавіць сукі і спальваць парубачныя рэшткі. У першай палове дня ідзе найбольш працаёмкая работа — валка дрэў, у другой палове — абрубка сукоў. Парубачныя рэшткі Ганна спальвае на працягу дня не на адным, як гэта робяць іншыя, а на двух або трох вогнішчах, для якіх выбірае месца бліжэй да вяршынь паваленых дрэў, эканомячы час на падцягванне сукоў да агню.

У суседстве з Ганнай працуе яшчэ некалькі жаночых брыгад. Работа спорыцца ў маладых, але цвёрдых дзявочых руках. На зваленым дрэве абрубавіць сукі Мар'я Цецярукова. Пасля кожнага спрытнага ўзмаху сякеры асядаюць на снег кучаравыя хвойныя лапы.

Дзяўчаты добра ведаюць, як востра патрэбны нашай дзяржаве лясныя матэрыялы. Ад іх залежыць хуткае развіццё і далейшы рост народнай гаспадаркі. Лес ідзе ў капальні і шахты, на будаўніцтва новых заводаў і фабрык, на аднаўленне разбураных гарадоў. Дзяўчаты працуюць не пакладаючы рук, і кожны лішні кубаметр цешыць іх сэрца.

Аднекуль даносіцца слабы рокат матора перасоўнай электрастанцыі. Пад шатрыстай зацярушанай снегам ялінай устаноўлен на санях матор з генератарам. Ад размеркавальнага

Ліда Панамарова.

шчытка ў розныя бакі разыходзяцца правады да электрапіл. Адзін з іх прыводзіць нас да брыгады матарыста Івана Журава.

Разам з ім працуе маладая Ліда Панамарова. Некалькі тыдняў назад збылося яе палкае жаданне працаваць электрычнай пілою. Раней дзяўчына нарыхтоўвала лес прадольнай пілою, і за змену ўдавалася ёй паставіць не болей 3—3,5 кубаметра. Яна папрасіла начальніка перавесці яе да электрапілшчыкаў. Дапамог Лідзе асвоіць электрычную пілу лепшы матарыст Васіль Ракуцін. Хутка дзяўчына пераняла ад яго ўсе неабходныя звычкі ў рабоце і праз два тыдні працавала ўжо самастойна. Выдатны механізм шмат чаму навучыў дзяўчыну, але самае галоўнае, што пазнала яна, — гэта цану часу. Цяпер у яе на ўліку кожная хвіліна рабочага дня. Высокапрадукцыйны механізм не павінен прастойваць.

Нядаўна ў дапамогу электрапілшчыкам прымацавалі падсобных рабочых, і зараз справа пайшла яшчэ больш прадукцыйна. Работа вядзецца патокам. Электрапілшчыкі валяць і раскражоўваюць лес, за імі ідуць падсобныя рабочыя, якія акорваюць пні, абрубавіць і паліць сукі. Пры такім метадазе электрапілшчыкі пачалі выконваць дзённыя заданні на 150—170 процантаў.

Дзялянкі пакрыты вялізнымі кучамі сцяга тага сучча. Некалькі рабочых сцягваюць яго да агню. Ад сырога зялёнага голля вогнішча паруе, шыпіць і трашчыць. У чырвоных праменнях сонечнай раніцы жыва і плённа кіпіць напружаная работа.

В. ЕГОРАЎ.

АПАВЯДАННЕ АБ НОВЫМ

В. ПЫЖКОУ

Ганна толькі на хвілінку забегла дамоў. Сухімі трэскамі распаліла пліту, каб паджарыць сала, хутчэй перакусіць і зноў на работу — ачышчаць пшаніцу.

У аднаасобнікаў пшаніца не родзіць, таму яе мала сеюць, а вось у калгасе — сцяною стаіць. Калгаснікі парашылі перакрыць сёлета план. І Ганне было так радасна, што хацелася спяваць, ды так зацягнуць, каб пачулі ўсе, як пяе яе сэрца.

У дзверы нехта настойліва пастукаў. Не паспела гаспадыня адыйсці ад пліты, як ёй працягнула руку маладая сялянка з суседняга сяла. Ганна запрасіла гасцю за стол.

— Дзякуй, Іванаўна! Я да вас на хвілінку. Суседзі гавораць: «Пайдзі, папрасі нашу дэпутатку, няхай раскажа нам аб калгасным жыцці». Мне, як агітатару, прышлося патурбаваць вас. Ці прыедзеце? Сходмы на вечар прызначылі.

— Прыеду, дарагая!

Госця выйшла задаволенай. Ганна хутка накарміла дзяцей і пабегла да старшыні. Прызнацца, яна крыху замяшалася, бо на вялікіх сходах амаль не выступала. Што яна будзе гаварыць аднаасобнікам? Ганна ўспомніла, што старшыня калгаса некалі кіраваў усімі аграномамі, раёна, і спадзявалася на яго дапамогу. Старшыню застала ў канцылярыі і падзялілася сваімі сумненнямі.

— Галоўнае, Іванаўна, не тушуйся, — параіў Нікалай Іванавіч Громаў. — Вось табе сшытак. Давай пісаць разам, а потым і паедзеш.

І яны сталі запісваць. Калгас у гэтым годзе засеяў больш як да вайны і ўраджай куды лепшы сабраў. Многія звенні за працу сваю разлічваюць на ўзнагароды. Расце жывёлагадоўля. Разводзіцца сад, а ў садку будуць пчолкі. У калгасе павінна быць усё, і многія мараць ужо абсадзіць усе калгасныя шляхі і дарожкі яблынямі ды мічурынскімі вішнямі.

Час праляцеў неўпрыметкі. І паехала Ганна да суседзяў.

Па мяккім сняжку лёгка несліся санкі. Вось мінаюць яны мілае сэрцу калгаснае поле. А вось і ўчастак, дзе яна з Лідаю Доўнар саборнічала.

У прасторнай сялянскай хаце ўжо чакалі дэпутата раённага Савета — Ганну Іванаўну Юнцэвіч. Яна хутка скінула новае паліто, зняла шаль і падышла да стала. Сяляне спаткалі яе дружнымі воплес-

Г. І. Юнцэвіч.

скамі. Трэба было пачынаць. Але куды-ж гэта сшытак падзеўся?.. Яна азірнулася, падышла да паліто, засунула руку ў кішэню — сшытка нідзе не было. Няўжо згубіла падарозе? І нейкі цяжар націснуў адразу на плечы.

Ганна агледзелася яшчэ раз. Навакोल — юнакі і дзяўчаты, сталыя жанкі і мужчыны. Чырвоныя, сінія, блакітныя, жоўтыя хусткі. Ну як тут не пачнеш? І, пасмялеўшы, пачала гаварыць:

— Наш калгас носіць імя правадыра — таварыша Сталіна. І разумею я так, што павінен ісці ён уперадзе ўсіх калгасаў раёна і, калі хочаце, — вобласці. Калгас наш моцны і перш за ўсё людзмі, якія працуюць дружнай сям'ёй. Шчаслівым і радасным жыццём сваім мы абавязаны партыі нашай, савецкай уладзе,

Кім былі мы раней? Батракамі. Вось, к прыкладу, возьмем мяне. Ох, і горка-ж далася мне ўдовіна доля. Білася, як рыба аб лёд. Хаты не мела. Трое дзетак маіх спалі пад адкрытым небам, удзень шукалі яду больш на сметніку. Рукі мае не ведалі адпачынку ў працы, але сям'ю пракарміць не маглі.

У зале стала ціха-ціха. Сяляне добра памяталі жыццё пры польскім панаванні. Як прыдарожны палын, агоркла яно. Сялянкі паднеслі хусцінкі да твару. Цяжка слухаць аповесць аб горы-бяспраўі. Ганна, аб тым здагадаўшыся, перайшла да сучаснасці. Зазвінеў бадзёра і весела голас:

— Але кашмарны наш сон прамінуў. Зараз будзем мы ўласнае шчасце, працуем для сябе, для нашай Радзімы. Летась я з сынам старэйшым зарабіла звыш тысячы працадзён. Вядома, прышлося як след папрацаваць. На жніво выходзілі досвіткам, а з поля ішлі — зусім было цёмна. Разгарнулі саборніцтва. Кожны стараўся ўперадзе быць, каб хутчэй збожжа ўбраць, змалаціць, каласка не пакінуць на полі.

— А для сябе ці шмат атрымалі? — пацікавілася адна з сялянак.

— На працадні атрымала 37 цэнтнераў; інакш кажучы, — 222 пуды. На мой погляд гэта — многа, не ведаю як на ваш.

— Выходзіць, больш за нас зарабіла хлеба. Вось гэта здарава!

— Калгаснік і павінен жыць багацей. Акрамя хлеба, атрымала поўтысячы пудоў бульбы ды 8 тысяч рублёў грашма. А сем'яў такіх у нас многа. Стараліся ўсе — значыць, усе і атрымалі памногу. Пачынаем шчасліва, па-калгаснаму жыць. Хто-б гэта паверыў раней, што сялянская ўдава за адзін год зможа падняцца на ногі ды па-заможнаму жыць, не займаць хлеба-сала. Калгас дапамог мне і новы дом збудаваць. Абсталяванне заво-

джу, каб як у горадзе было. Карову купіла, малачка дзецям уволю. І з адзеннем таксама парадак. Паліто вось набыла, тры пары ботаў і ўсякага добра.

Сяляне слухалі Ганну з цікавасцю, і па ўсім было відаць, што кожнае слова яе блізка прымалі да сэрца.

— У калгасе, таварышы, можна дабіцца яшчэ лепшага жыцця. Прыходжу надоехлі да агранома, што старшынёю ў нас, і кажу: «Чалавек ты пісьменны і толк у зямлі разумееш. Хачу ўзяць звяно і на нашай зямельцы па сто пяцьдзсят пудоў пшаніцы з гектара сабраць. Што скажаш на гэта?» А ён і адказвае: «Калі

так, то разлічвай на поўнае маё падтрыманне». Я тут-жа падабрала калгасніц. Дагаварыліся сеяць пшаніцу і бульбу. Атрымалі ўчастак і ўжо закіпела работа: гной вывозім, насенне ачышчаем. Яшчэ мацнейшыя стануць калгас і дзяржава. Чакае калгаснікаў жыццё багацейшае. Толькі ўсім трэба працаваць па сумленню, законы дзяржавы выконваць, ва ўсіх плацяхах акурэгнымі быць.

Пад бурныя воплескі Ганна Іванаўна адышла ад стала і прысела на крэсла. Раптам адчула яна на сабе нечый уважлівы погляд. Яна азірнулася і ўбачыла вясёлыя вочы Громава. Старшыня ўсміхнуўся, ві-

даць, задаволены яе прастай прамовай аб цудоўным калгасным жыцці на абноўленых гонях.

Старшыня падышоў да яе і сказаў:

— Вельмі добра. Падзем.

— А як вы апынуліся тут?— падзівілася Ганна.

— Вы ў канцылярыі забылі свой сшытак. Трэба было вярнуць. Прыехаў і бачу — спазніўся. Але, здаецца, без сшытка куды лепш выйшла.

Яны селі ў сані. Насустрач несліся родныя калгасныя палі.

Калгас імя Сталіна,
Стаўцоўскага раёна,
Баранавіцкай вобласці.

ЯК МЫ ВЫРОШЧВАЕМ ЛЁН

(Ліст у рэдакцыю)

Нашы звенні ў мінулым годзе атрымалі больш 5 цэнтнераў ільно насення і па 16 цэнтнераў ільнотрасты з гектара. Як мы дабіліся такога ўраджаю?

Участак у нас насенневодчы. Перш за ўсё добра апрацавалі адведзеную пад лён плошчу. Правалі зябівае ворыва на глыбіню ў 18—20 сантыметраў. Ранней вясной прабаранавалі ў тры сляды. Перад культывацый унеслі па паўтара цэнтнера калійнай солі і па тры цэнтнеры суперфасфату на гектар. Пасля культывацый яшчэ раз прабаранавалі ў два сляды, ачысцілі ўсю плошчу ад карнявінчаў, выбралі ўсё каменне, буйныя камякі зямлі разбілі.

5 мая, калі глеба была гатова, пачалі сяўбу. Сеялі радкавай сеялкай на глыбіню ў паўтара—два сантыметры. Сяўбу закончылі за два дні. Сачылі ўвесь час, каб не стварылася корка пасля дажджу.

Як толькі з'явіліся ўсходы і абзначыліся радкі, падкармілі пасевы сульфатам амонія па аднаму цэнтнеру на гектар. Пасля першага цёплага дажджу разрыхлілі глебу матыгамі, і лён пачаў добра расці.

За кожным членам звяна замацаваны ў нас пэўны ўчастак, што дапамагае спаборніцтву.

Трэба сказаць, што многія ільнаводкі скарыстоўваюць попел толькі як угнаенне. А мы прымяняем яго не толькі для падкормкі, а і для барацьбы з паразітамі. Уносім попел зранку, пакуль не спала раса.

Праполку пасеваў праводзілі па меры з'яўлення пустазелля. Як толькі лён дасягнуў жоўтай спеласці—пачалі ўборку, стараючыся захаваць насенне поўнацэнным.

Сваёй добрай работай адзначыліся калгасніцы Анна Баркоўская, Агрыпіна Баркоўская і Ольга Падбярэзкіна. Толькі па ільну кожная з іх мае па 50 і больш прападзён.

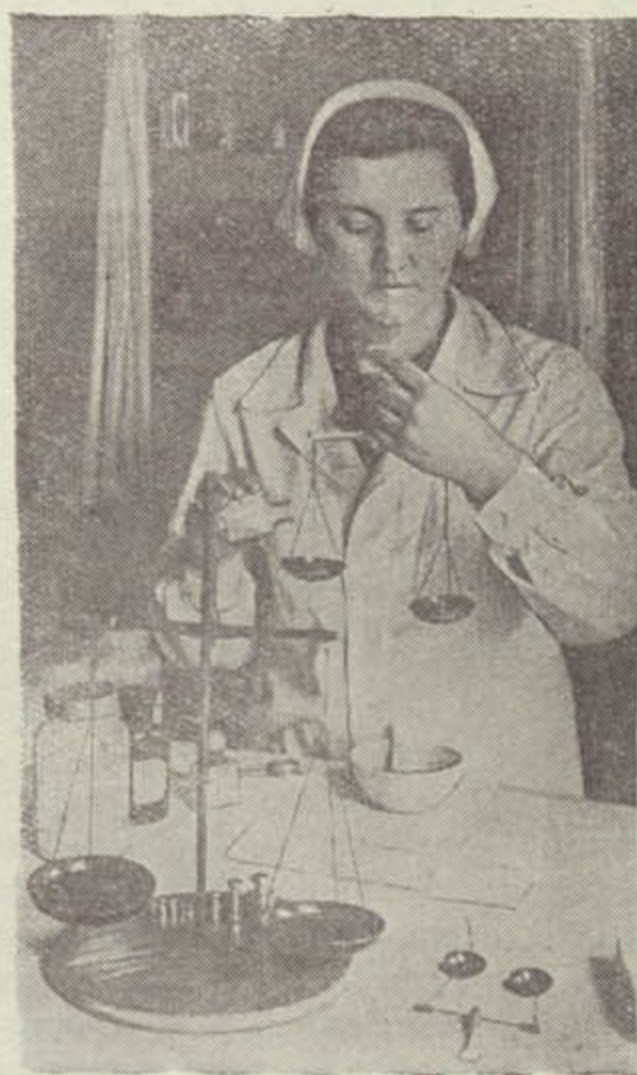
У 1948 годзе калгас засея 20 гектараў ільна. Гэта вышэй даваеннага на 8 гектараў. Ужо з восені мы падрыхтавалі ўчасткі. Будзем сеяць па найлепшым папярэдніку. У калгасе цяпер шэсць ільнаводчых звенняў. Кожнае звяно будзе засяваць па тры—чатыры гектары. Зараз збіраем угнаенне пад лён.

Усе нашы звенні спаборнічаюць паміж сабой за атрыманне высокага ўраджаю ільнонасення і ільновалакна. Мы павышаем свае аграрна-тэхнічныя веды: праслухалі даклад агранома Шупілава аб развіцці ільнаводства ў Савецкім Саюзе і аб вопыце працы лепшых ільнаводаў краіны.

Зараз усе звеннявыя праходзяць курсы перападрыхтоўкі. Мы прыкладзем усе свае сілы, каб атрымаць сёлета ільнонасення і ільновалакна больш чым у 1947 годзе.

М. МАКЛАВА і Ю. ЛЕУШУНОВА —

звеннявыя калгаса «Кастрычніцкая рэволюцыя», Горацкага раёна, Магілёўскай вобласці.

У заходніх абласцях Беларусі адкрыта шырокая сетка медыцынскіх устаноў. Фельчарска-акушэрскія пункты, радзільныя дамы, больніцы—усё гэта да паслуг працоўных. Сяляне, рабочыя і служачыя атрымліваюць бясплатную медыцынскую дапамогу.

Добра абсталявана аптэка ў вёсцы Лахва, Лунінецкага раёна, Пінскай вобласці.

НА ЗДЫМКУ: Загадчык аптэкі Аляксандра Пятроўна Кусліева рыхтуе лякарства для сялян.

Фота Л. Эйдзіна.

Л. ХАХАЛІН

(Апавяданне)

Малюнак В. Ціхановіча

У змрокі начыня вядзе светлая сцэжка шашы. Месячны бляск вырысоўвае кожны каменьчык. Стары лес шуміць абалал, але здаецца, што гэта не лес, а сама ноч пашэптвае ціхую казку. Лес калісь падступаў да самай шашы, але зараз на значнай адлегласці, як сумная памяць аб днях акупацыі, тырчаць толькі чорныя пні. Сям і там паміж імі чарнеюць нейкія дзіўныя рэчы. Як падыходзіш бліжэй, яны афармляюцца то ў танк з сарванаю башняй, то ў перавернуты набок шкідет «Опеля», а то і ў цяжкую гармату, якая ўтаропілася безданаможна сваім разарваным ствалом у неба. Гэта—тэрыторыя былога «катла».

На шашы ідуць двое: плячсты танкіст-старшыня Быкаў і кволая пажылая жанчына Марфа Фёдараўна Рыжова. Яны пазнаёміліся завочна яшчэ ў час вайны. Быкаў—таварыш яе сына Жоры. Абодва служылі ў экіпажы танка «Т-34». Георгі Рыжоў загінуў. З таго часу ў лістах Быкава Марфа Фёдараўна знаходзіла, калі не ўцеху, то спачуванне, уласцівае толькі блізім у няшчасці людзям. Пасля вайны папрасіла яна старшыню паказаць ёй магілу сына. Камандзір палка, якому Быкаў прачытаў лісьмо маці, дазволіў старшыні водпуск.

Быкаў і Марфа Фёдараўна доўга ехалі ў перапоўненым душным вагоне і нарэшце ўночы сышлі на маленькай станцыі. Праўда, старшыня быў не ўпэўнены, што хутка знойдзе магілу храбрага камандзіра танка Георгія Рыжова. Але было-б несправядліва ставіць гэта ў віну, бо самога яго ледзь жывым, непрытомным, з абпаленым тварам выцягнулі тады санітары з падбітага танка. І толькі ў медсанбазе, калі медыцынская сястра неасцярожна дакранулася да раненай рукі, ён застагнаў і ціха паклікаў: «Рэбяткі!.. Жора... Жора...» Сястра не ведала, хто такі Жора. Яна не ўяўляла сабе, што Жора ў той час ляжыць у высокай траве каля моста, па-багатырску раскінуўшы рукі, а дождж абмывае яго шырока раскрытыя вочы...

Яны ідуць моўчкі. Танкіст лёгка нясе маленькі чамадан, у якім акрамя скромнай дарожнай яды,—старанна агорнуты газетай партрэт Георгія Рыжова ў металічнай рамцы пад шклом. Камандзір палка, па загаду якога ў клубе зрабілі з маленькага фота, што было на комсамольскім білеце Рыжова, гэты партрэт, наказаў Быкаву павесіць яго над магілай танкіста.

Для Быкава гэта месячная ноч ажывае зданямі нядаўняга мінулага. Ён добра памятае і гэту вузкую шашу, і разбітыя танкі з белымі крыжамі на чорнай брані, і мноства трупаў у шэрых мундзірах. Здаецца, і зараз яшчэ да свежага хвойнага водыру далучаецца прыкра-салодкі дурманячы пах тлення. Але самы бой, які закончыўся перамогай і смерцю танка, зацягнуты нібы туманам.

Як жывыя, праносяцца ў памяці Быкава баявыя дзеянні экіпажа «Т-34». Пачаліся яны ў стэпах Украіны. З тых дзён у Рыжова засталася прывычка ўстаўляць у сваю гутарку ўкраінскія словы. Тады ён быў яшчэ механікам-вадзіцелем танка. Адбіўшы контратаку, яны пагналіся за немцамі і ўварваліся ў вёску. Тры снарады адразу ўдарылі ў танк. Машыну засыпала іскрамі, напоўніла грукатам. Браня вытрымала, але матор заглох. Змоўкнуўшы танк акружылі нямецкія салдаты.

— Ну, чаго прыціхлі!—крыкнуў Рыжоў таварышам.—Зацягвай песню! Хай немцы паслухаюць, як мы співаем!

І хрыплым барытонам сам зацягнуў: «Распрагайтэ, хлопцы, коні». Экіпаж падхапіў. І была тая песня так дзіўна для немцаў, што яны перасталі грукать прыкладамі і крычаць: «Здавайся!»

Георгі спяваў і ў той-жа час стараўся завесці матор.

— А зараз паслухайце песню машыны!—закрычаў ён, уключаючы стартэр. Матор зароў, танк крута развярнуўся і, уздымаючы снежную буру, пайшоў у поле. Немцы апамяталіся і адкрылі па танку агонь. Ужо змяркалася, і рэзкі бляск ад разрыву снарадаў, пранікаючы скрозь глядзельныя шчыліны, сляпіў вочы. Адзін снарад рыкашэтам ударыўся ў башню, але песенны танк адыходзіў усё далей...

Яны ідуць моўчкі. Старшыня ўспамінае баі і паходы, а Марфа Фёдараўна думае аб сыне. Не бачыць яна ні хараства месячнай ночы, ні камяністай дарогі, ні разбітых машын. Яе сэрца спіскаецца ад непазбыўнай тугі і пякучага болю па родным дзіцяці. Калі памёр муж, на руках засталася двое. У працы начэй недасыпала, абы дзеці людзьмі сапраўднымі сталі. Цяпер Андрэй—інжынерам на Далёкім Усходзе. І Жора быў-бы знатым чалавекам...

І як заўсёды ў хвіліны душэўнага напружання ўспамінаюцца не буйныя падзеі жыцця, а бясконца мілыя дробязі далёкага мінулага. Уставала вельмі рана, каб паспець на фабрыку. Хлопчыкі заставаліся дома, рыхтавалі ўрокі, рабілі што-небудзь па гаспадарцы і ішлі ў школу. Яны вучыліся ў другую змену, і маці раней іх прыходзіла дамоў. Яна бачыць, як зараз, чарнільную пляму на белай пікейнай сурветцы, якую так берагла і любіла. Яшчэ ўчора памыла яе, накрухмаліла, выгладзіла... Але дзеці не шануюць матчыну працу. І так крыўдна зрабілася ёй, што прынікла галавой да стала і заплакала. Раптам адчула, што нехта зайшоў у пакой. Хутка выцершы слёзы, азірнулася і ўбачыла Жору з партфелем у руцэ. Адрозу здагадалася, што чарніла праліў ён. Хацеда накрычаць на злога хлопчыка, каб зразумеў, як цяжка было маці мыць гэту сурветку. Але, глянуўшы ў вільготныя вочы сына, зразумела, што яму цяжка не менш, што ён маму шкадуе і любіць, і прапала ўся злосць, як кропля пад променем сонца. Яна адрозу навесялела, і Жора, шчаслівы, глядзеў на яе. Чарнільная пляма... Яна ў той час здавалася горам...

Канцаецца лес. Светлы месяц плыве справа і залівае срэбрам вялізнае жытняе поле. Над зрэзанай снарадам верхавінкай старой самотнай бярозы бліскачая зорка мільгае.

— Цяпер недалёка, — парушае ціш старшыня. — Вы не стаміліся, Марфа Фёдораўна?

— Нічога. Я люблю хадзіць пеша. Бывала, як пойдзем з Жорам па грыбы, дык толькі к вечару вернемся дадому.

Жанчына ўздыхае. Пад нагамі шуршыць і пахруствае гравій. Нездзе далёка перагаварваюцца колы фурманкі. Выразна чуваць, як яны уз'язджаюць на мост, як па драўлянаму насту глуха бубняць капыты. Хутка фурманка раўняецца з імі. Селянін паволі ўзнямаецца з аханкі сена і пільна ўглядаецца ў падарожных.

Цягне вільганцю. Ужо чутна пурчэнне вады.

— Гэта новы мост, — гаворыць Быкаў спыняючыся каля прыпытку. — А вось гляньце, Марфа Фёдораўна. Там, дзе палі тырчаць абгарэлыя, быў той мост. Наш танк першым да ракі выпаў. Мост гарэў. Але Жора крыкнуў: «Вадзіцель, наперад! Праскочым!» І сапраўды праскочылі... Але за намі мост рухнуў, і мы засталіся адны на тым беразе.

Абапершыся на прылы, старшыня слухае песню вяды пад мастом. Маці ўглядаецца моўчкі ў бліскучую роўнядзь ракі, нібы хоча разгледзець яе таямніцы.

— Біліся тут мы адны дзве гадзіны, — працягвае Быкаў. — Нашы пачалі пераправу ўжо ў іншым месцы. І раптам у башню траніў снарад. Пешта страшэнна заскрыгатала, шугнула пякучае полымя, і... далей ужо нічога не памятаю.

Яны прайшлі мост і звярнулі ў бок ад дарогі. Вільготная трава была вышэй калена. Старшыня ледзь не ўпаў, траніўшы ў яму нагой. Гэта была старая вагонка ад снарада.

— Тут, Марфа Фёдораўна, — прамовіў ён глухім, раптам змяніўшымся голасам. — Хоць танка няма, але пазнаю. Яго здалі напэўна ў рамонт або ў лом.

Прайшоўшы крыху па траве, ён раптам стаў на калены і па зямлі пачаў шарыць рукамі, быццам шукаючы згублены ножык.

— Вось і след гусеніцы! — голас танкіста дрыжаў ад хвалявання. — Відаць, танк забралі зусім нядаўна. Гляньце сюды, Марфа Фёдораўна...

Яна аспярожна апускаецца побач з танкістам на калены. Яе рукі дрыжаць, калі закрываюць зямлю і адчуваюць пад палцамі рубцы баявой каляіны. Тупы, чыгунны боль спіскае сэрца. Мацнейшы ён, чым у той пахмуры дзень, калі прышло паведамленне аб смерці Жоры. Маці падае на каляю і прытуляецца да яе, нібы хоча зліцца з зямлёю, што ўсмактала кроў яе сына. Цёмная хустка збілася на шыю, і месяц іскрыцца ў срэбры матчынай сівой галавы.

Быкаў стаіць на каленах і не адчувае, што пад імі даўно праступіла вада, ён не чуе нават далёкіх гудкоў паравоза. Перад ім паўстаюць, як жывыя, мілыя твары таварышоў — то вясёлыя, то заклапочаныя, то скажоныя напружаннем бою... Да апошняй драбніцы ўяўляюцца дзеі трагічнага дня.

Быкаў урэшце ачуньвае і паглядае на маці. Адрозу не адважваецца трывожыць яе ў хвіліны наплыўшага жалю. Нарэшце злёгка дакранаецца да пляча.

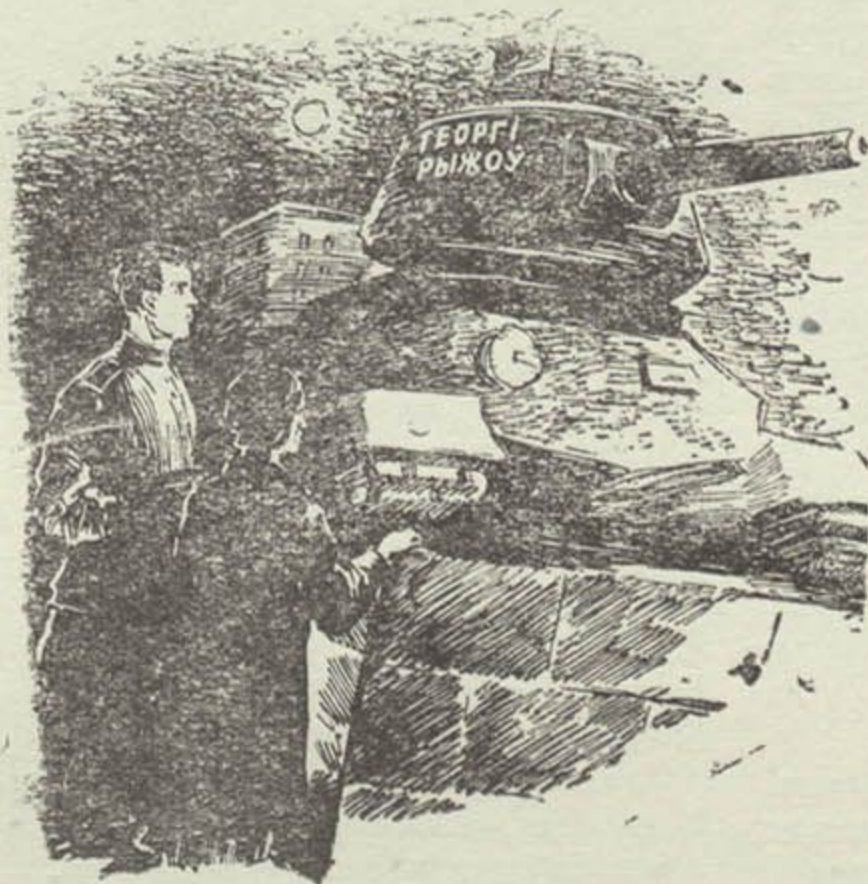
— Пойдзем, Марфа Фёдораўна. Вільготна. Можна прастудзіцца.

Дапамагае ўзняцца. Падхоплівае кінуты каля вагонкі чамадан, і яны выходзяць на дарогу, што вядзе ў горад. За імі цягнуцца два доўгія чорныя цені.

Шырокая вуліца, забудаваная маленькімі домікамі, выводзіць іх на гарадскую плошчу. І першае, што кідаецца ім у вочы, гэта — танк з прабоінай у башні. Горда ўздрыўшыся, стаіць на каменным пастамеце, як высечаны з чорнага лёду. Яго дула звернута на Захад — ён і зараз яшчэ пагражае ворагу. Месяц ззяе над ім, асвятляючы ярка намаляваныя белаю фарбай два словы: «Георгі Рыжоў».

Маці выпростваецца. Не пустую плошчу бачыць яна перад сабою, а шматтысячны патоўн грамадзян, якія прышлі пакланіцца ёй — маці, якая нарадзіла і выхавала сына-героя. Людзі не забылі яе хлопчыка. Танк, у якім ён змагаўся за свабоду і шчасце Радзімы і аддаў за іх сваё маладое жыццё, будзе вечно стаяць тут, на плошчы, як помнік мужнасці і славы.

Маці зноў паглядае на танк, зноў чытае на башні дарагое імя, і здаецца, што вочы яе праменьца гордым святлом пераможцы.

Выбраныя творы беларускай савецкай літаратуры

Да 30-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі Дзяржаўнае выдавецтва Беларусі выпусціла новую серыю выбраных твораў віднейшых паэтаў і пісьменнікаў Беларусі.

Кожная з гэтых кніг сведчыць аб тым, што беларуская літаратура пад кіраўніцтвам партыі Леніна — Сталіна дабілася вялікіх творчых поспехаў.

* * *

У 7 нумары нашага журнала за 1947 год мы расказалі чытачам аб новым выдатным творы лаўрэата Сталінскай прэміі, народнага паэта Беларусі Якуба Коласа — паэме «Рыбакова хата». Гэта паэма вышла раз асобным выданнем у кнігах кастрычніцкай серыі.

З вялікай цеплынёй і праўдзівасцю паэт расказвае аб цяжкім жыцці сялян у Заходняй Беларусі пры нацскай Польшчы, аб іх барацьбе завольнае жыццё, аб радасці ўз'яднання беларускага народа ў адзінай беларускай савецкай дзяржаве. Раім яшчэ раз нашым чытачам уважліва прачытаць гэты твор.

* * *

Лаўрэат Сталінскай прэміі Аркадзь Куляшоў яшчэ да вайны, не гледзячы на сваю маладосць, быў адным з папулярнейшых паэтаў Беларусі. У гады вайны яго творы з вялікай цікавасцю чыталі байцы і афіцэры дзеючай арміі, беларускія партызаны і партызанкі, працоўныя ўсяго Савецкага Саюза.

Асаблівай папулярнасцю карыстаецца паэма Аркадзя Куляшова «Сцяг брыгады», якая атрымала Сталінскую прэмію першай ступені. Паэма пісалася ў цяжкай абстаноўцы франтавога жыцця. Кожны радок, кожнае слова прасякнутае пачуццём глыбокага савецкага патрыятызму.

У паэме расказваецца аб трох савецкіх воінах, якія пасля ўпартых баёў сваёй часці з нямецкімі захопнікамі апынуліся на занятай ворагам тэрыторыі. Прарываючыся да сваіх праз лінію фронту, яны нясуць сцяг сваёй брыгады.

Адзін з трох — камісар брыгады Зарудны — цяжка паранены. Байцы нясуць яго на руках і не пакідаюць нават тады, калі камісар загадае ім кінуць яго і ратаваць сцяг.

У паэме з вялікай пераканальнасцю паказана нянавісць беларускага

Вокладкі выбраных твораў кастрычніцкай серыі.

Фота Г. Бугаенкі

народа да фашысцкіх захопнікаў, іх занятая барацьба з ворагам, іх імкненне дапамагчы байцам Савецкай Арміі. Як родная маці, не зважаючы на небяспеку, прымае байцоў у свой дом леснічыха Праскоўя.

Жыў леснік са сваёй леснічыхай
Каля завадзі ціхай.

Камісара да іхняга ганку
Мы прынеслі на ранку.

Для яго папытаўся вады я,—

У нас яна вышла,

І бярозавіку гаспадыня

Падала нам увішна:

— Піце, родныя, піце,

Таварыша ў хату нясіце.

А калі байцы зноў рушылі ў дарогу,

У суровай цішы

Абняла па чарзе нас Праскоўя:

— Праважаю вас, таварышы,

Нібы родных сыноў я...

Алесь Рыбка і камісар Зарудны, прайшоўшы доўгі і небяспечны шлях, прабіваюцца з акружэння і выратаўваюць сцяг сваёй брыгады, пад якім зноў ідуць у бой супроць фашысцкай нечысці, за вызваленне сваёй роднай зямлі.

Глыбока хваляюць змешчаныя ў гэтым зборніку творы Аркадзя Куляшова вершы «Над брацкай магілай», «Балада аб чатырох заложніках», «Ліст з палону» і многія іншыя.

* * *

У зборніку выбраных твораў аднаго з лепшых празаікаў Беларусі — Міхася Лынькова — змешчана 16 апавяданняў. Яны адносяцца да розных перыядаў творчасці пісьменніка, пачынаючы з ранняга апавядання

«Над Бугам» і канчаючы творамі апошніх год. Усе яны напісаны з вялікім майстэрствам. Чытачу цяжка адарвацца ад кнігі. Асабліва запамінаюцца такія апавяданні, як «Васількі», «Дзіцячы башмачок», «Пацалунак», «Астас». У іх з выключнай праўдзівасцю паказана барацьба ўсяго беларускага народа, у тым ліку жанчын і дзяцей, з чужаземцамі.

У калгасніцы Аксінні — два сыны партызаны (апавяданне «Пацалунак»). На вачах маці нямецкі палкоўнік расстрэльвае сына Васіля. Матчына сэрца абліваецца крывёю, але яна не просіць літасці, яна кліча да барацьбы.

Вось як аўтар апісвае момант гераічнай пагібелі Аксінні:

«Ціхі вечер развіваў непакрытыя валасы Аксінні, дробныя сныжынкі трапяталіся на яе бровях, а яна ўсё кланялася, кланялася народу і ледзь чутна гаварыла:

— Вы не бойцеся, добрыя людцы... Вы не бойцеся, што яны мяне вешаюць... Яны-ж баяцца мяне... Яны-ж вас баяцца...».

З вялікай цікавасцю чытаюцца выбраныя творы Змітрака Бядулі, Кандрата Крапівы, Янкі Маўра, лаўрэата Сталінскай прэміі Петруся Броўкі, Пятро Глебкі, Максіма Танка, Пімена Панчанкі, Эдуарда Самуйлёнка.

Кастрычніцкая серыя выбраных твораў пісьменнікаў і паэтаў Беларусі з'яўляецца як-бы іх творчай справаздачай перад чытачамі. Мы вельмі рэкамендуем прачытаць гэтыя кнігі.

Вываждальніца наша

З Антанінаю Пятроўнай
Мала хто на свеце роўны.

Добра ведаюць рэбяты,
Хто Пятрушку граў на святы,
Хто акварыум зрабіў,
Хто скакаць нас навучыў,
Хто штодня займаўся з намі,
Каб зрабіліся майстрамі
Мы спяваць і маляваць,
Вершы хораша чытаць.

З Антанінаю Пятроўнай
Мала хто на свеце роўны.

Раз яна сказала нам:
— Пяцігодка—гэта пляч,
Што выконваюць старанна
Усе рабочыя й сяляне.
І ў дзетсадзе мы таксама
Мусім жыць паводле плана.
У час гуляць і ў час займацца,
Быць ахайнымі старацца.
Вось, напрыклад, калі ў Лёні
У чарніле ўсе далоні,
А ў вушах чарнее рэпка,
Ён гультай і неумека.
І калі ў нашай Светы
Мамай боцікі надзеты,
І халацік, і пальчэчка,
Сама-ж Света неумечка.

І калі яшчэ наш Вова
Біць сваіх сяброў гатовы,
На занятках шмат балбача,
Маму слухаць ён не хоча.
Ці-ж такія могуць дзеці
Стаць карыснымі на свеце?
Няхай сорам будзе вам —
Неумекам, гультаям.

З Антанінаю Пятроўнай
Мала хто на свеце роўны.

— Адставаць вялікі сорам!—
Адказалі дзеці хорам.
І прабег кароткі час —
Падцягнуліся ураз.
Заўжды чысцігненькі наш Лёня.
Ужо не пэцкае далоні,
І ад рэпкі вушы вольны.
Ён старанны, вельмі здольны.
Навучылася ўжо Света
Апранаць сябе і дзетак.
Можжа ўсё зрабіць сама,
У нас умекаю яна.

Вову проста не пазнаць:
Любіць з сябрамі гуляць,
Ціхі Вова на занятках,
Маму слухае ён надта.
Дзеці хораша чытаюць,
І малююць, і спяваюць,
Пільна слухаюцца мам
І выконваюць свой план.

Хто-ж яшчэ на свеце роўны
З Антанінаю Пятроўнай?

Пра дзеда і ната

А. МІХАЙЛАЎ

— Ах, які цудоўны кот!
Захапляецца народ.
Дзед смяецца, кот мармыча:
— Кіс,
кіс,
кіс!
Ката дзед кліча.

Фарбаваў Фядот падлогі.
Кот з ляжанкі гоп пад ногі.
Усхваляваўся дзед Фядот:
— Папсуе падлогу кот!
Ах ты дрэнь!—крычыць Фядот.
За акенца скочыў кот.
На ката глядзіць Фядот:
Па асфальту кот ідзе,
След па вуліцы кладзе,
Нібы кропкі ставіць кот.
Ад варот і да варот
Робіць новы пераход.

Малюнкі Ю. Пучынскага.

Рахіт — вельмі пашыранае захворванне ў дзяцей ранняга ўзросту. Ад рахіту дзеці не паміраюць, але ў рахітыкаў значна зніжаецца супраціўляемасць арганізма да іншых захворванняў.

Пры рахіце захворвае ўвесь арганізм, але галоўныя змены адбываюцца ў касцяной сістэме (шкілеце). На рахіт хварэюць звычайна дзеці ранняга ўзросту — ад 3-х месяцаў да 2-х—3-х год, але бываюць выпадкі рахіту ў дзяцей дашкольнага і нават школьнага ўзросту.

Рахіт пачынаецца непрыкметна. Таму кожная маці павінна ведаць яго першыя прыметы і своєчасова звяртацца ў кансультацыю да ўрача, каб прыняць неадкладныя меры лячэння.

Самыя раннія прыметы рахіту — расстройтва нервовай сістэмы, патылівасць і аблысенне патыліцы. Дзеці становяцца капрызнымі, многа плачуць і дрэнна спяць.

У рахітнага дзіцяці ва ўзросце да 3-х месяцаў пачынаецца размякчэнне касцей. Патылічная костка пры націсканні пальцам прагінаецца і хрумсціць, бы пергамент. Грудная клетка сціскаецца з бакоў, а грудзіна выцягваецца ўперад, утвараючы так званыя курыныя грудзі. Такая змененая грудная клетка затrudняе правільнае дыханне і часта з'яўляецца прычынай захворвання дыхальных шляхоў. Нярэдка можа скрыўляцца таксама і хрыбетнік, што дае ў выніку рахітычны горб.

Калі рахіт не лячыць, то к 9—10 месяцам жыцця ў дзіцяці пачынаюцца змены ў касцях канечнасцей. На пясках рук утвараюцца патаўшчэнні — «браслеты». Косці ног скрыўляюцца ў форме літары «х» (каленкі разам, а ступні асобна) або літары «о» (калені ўбок, а ступні разам). Размякчэнне касцей прыводзіць да ўтварэння так званай плоскай ступы. Зубы ў дзяцей-рахітыкаў прарэзваюцца позна, часта ў парушаным парадку, з няроўнымі краямі і лёгка псуецца.

Пры рахіце, акрамя касцяной сістэмы, паражваюцца мышцы. Яны становяцца тонкімі і друзлымі. Пры гэтым дзеці пазней пачынаюць трымаць галоўку, сядзець, стаяць і хадзіць. Павялічваецца жывот, печань, селязёнка; пачынаюцца запоры, развіваецца малакроўе.

Калі рахіт не далячыць, то пасля перыяда палепшання, часам ужо ў старэйшым узросце, могуць з'явіцца рэцыдывы, якія на ўсё жыццё ўродуюць і калечаць чалавека. У жанчыны, якая ў дзяцінстве перанесла рахіт са скрыўленнем тазавых касцей, могуць быць вельмі цяжкія роды, якія часам канчаюцца аперацыяй.

Асноўнай прычынай рахіта лічаць недастатковае карыстанне сонечным святлом і свежым паветрам, а таксама адсутнасць або недахоп вітаміна «Д» у ежы.

Развіццю рахіта спрыяе таксама ранні прыкорм і штучнае кармленне дзіцяці. Кожная маці павінна памятаць, што пры кармленні грудзмі дзеці менш хварэюць на рахіт. Аднак, працяглае кармленне грудзмі не засцерагае дзіця ад рахіта, паколькі грудное малако па меры росту дзіцяці не забяспечвае яму патрэбнай колькасці мінеральных солей.

На развіццё рахіта мае вялікі ўплыў негігіенічны догляд дзіцяці, празмернае хутанне яго, звязанне, надзяванне чэпчыкаў, пуховая пацеля, нястача свежага паветра і рэдкае купанне.

ЯК ПАПЯРЭДЗІЦЬ РАХІТ

Яшчэ да нараджэння дзіцяці цяжарная жанчына павінна як найбольш знаходзіцца на свежым паветры, у асенне-зімовы час падвяргацца ўздзеянню ультрафіялетавых прамянёў (кварц), у апошнія месяцы цяжарнасці прымаць па магчымасці вітамін «Д» і рыбі тлушч. Цяжарная жанчына павінна старацца есці па больш гародніны, фруктаў, а таксама прадуктаў, багатых вітамінам «Д», як слівачнае масла, яечны жаўток, пачокі і іншых.

З нараджэннем дзіцяці трэба стварыць яму гігіенічную абстаноўку, разумны догляд, у пакоі адвесці самае светлае, сухое і сонечнае месца. Маці павінна рэгулярна наведваць дзіцячую кансультацыю і звяртацца да ўрача за парадамі.

Дзяцей з самага ранняга ўзросту трэба прывучаць да свежага паветра.

Фотаэцюд І. Рабіновіча.

У летні час дзіця можна выносіць на паветра адразу-ж пасля выпіскі з радзільнага дома; вясной і восенню — з двухтыднёвага ўзросту, а зімой — з 3—4 тыдняў.

У летні час для прафілактыкі і лячэння рахіта прымяняюць сонечныя працэдуры, але толькі па прызначэнню ўрача. Дзецям да аднаго года ўлетку прызначаюць святло-паветраныя ванны пры тэмпературы не ніжэй 20° у ценю, пачынаючы з 3 мінут і штодзённа павялічваючы працягласць ванны да 1 гадзіны. Дзецям, якім больш года, можна прызначаць і сонечныя ванны, але толькі па прадпісанню ўрача, які ўлічвае кліматычныя ўмовы мясцовасці, узрост і стан здароўя дзіцяці. У асенне-зімовы час добра апраменьваць дзіця ртутна-кварцавай лямпай, якая ёсць у кожнай дзіцячай кансультацыі.

Для папярэджання і лячэння рахіта ўрачом прымяняецца таксама гімнастыка і масаж. Шырока рэкамендуецца водныя працэдуры. Дзіця да 6-месячнага ўзросту неабходна купаць штодзённа; пасля поўгода можна купаць праз дзень.

Прыносяць карысць таксама салёныя і хвойныя ванны.

Да 5—6 месяцаў дзіця трэба карміць грудзмі. Пасля поўгода, па ўказанню ўрача кансультацыі, неабходна пачаць правільны прыкорм, абавязкова ўводзячы ў яго не менш раз у суткі гародніну і ягады або фрукты. З 3 месяцаў дзіцяці трэба даваць ужо сырыя сокі з фруктаў або гародніны.

Увосень і зімой дзецям ва ўзросце 2 месяцаў, а неданашаным — з месячнага ўзросту, неабходна даваць рыбі тлушч, пачынаючы з 5 кропель і паступова даводзячы норму да поўчайнай лыжкі па два разы ў дзень. Калі рыб'яга тлушчу няма, або калі дзіця не пераносіць яго, даюць па 3 кроплі вітаміна «Д» адзін раз у дзень.

Рахітычнае дзіця трэба правільна трымаць на руках, каб папярэдзіць скрыўленне хрыбетніка.

Калі дзіця робіць спробы хадзіць, не трэба сцясняць яго рухаў, нават калі ў яго крывыя ножкі; пры хадзьбе ўзмоцнена працуюць мышцы, што садзейнічае выроўніванню скрыўленняў. Пры вялікім скрыўленні ножаў трэба своєчасова пачынаць артапедычнае лячэнне.

Рахіт можна папярэдзіць і вылечыць. Трэба толькі акуратна наведваць дзіцячую кансультацыю. Кожная маці павінна мець элементарныя веды аб кармленні і доглядзе дзіцяці.

Д-р РАПАПОРТ А. Л.

Дырэктар Інстытута аховы мацярынства і дзяцінства БССР.

Рэдакцыйная калегія: А. П. УС (адказны рэдактар), А. І. ФЕДАСЮК, А. Н. ЗАХАРАВА, В. І. ФІЛІПАВА, К. А. АБУШЭНКА, Г. Л. ДАЗОРЦАВА.

Журнал «Работница и крестьянка» на беларуском языке. Издание ЦК КП(б)Б.

Адрас рэдакцыі: Мінск, вул. Пушкіна 55, пакой 23.

АТ 02109

Тыраж 10.000.

Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4.

Падпісана да друку 11/II 43 г.

Заказ № 30.

Мінск, друкарня імя Сталіна, Пушкіна, 55.

ДАПАМОЖАМ
сваімі
зберажэннямі
НОВАМУ
МАГУТНАМУ
ЎЗДЫМУ,
народай
гаспадарскі
НАШАЙ
РАДЗІМЫ

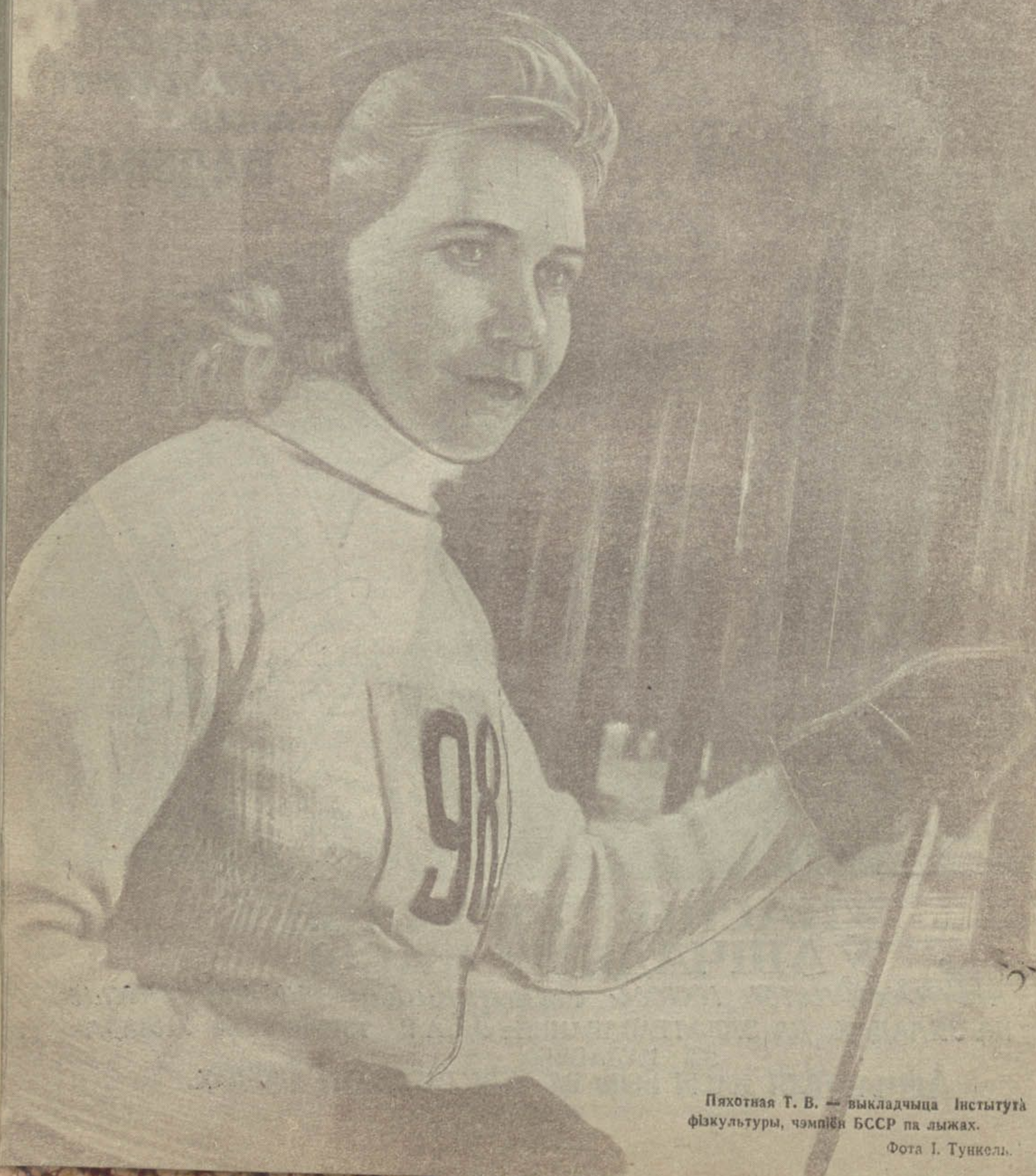
УНАСІЦЕ ЎКЛАДЫ
Ў АШЧАДНЫЯ КАСЫ

Ашчадныя касы вынітаваюць укладчыкам:
ПА ЎКЛАДАХ ДА ЗАПАТРАБАВАННЯ—3%, А ПА ТЭРМІНОВЫХ УКЛАДАХ
5% ГАДАВЫХ.
АШЧАДНЫЯ КАСЫ ЁСЦЬ ВА ЎСІХ ГАРАДАХ І РАЁНАХ.

ЦАНА 1 руб. 50 кап.

Да гэтага нумара бясплатна дадаецца ўрадавы старонкі мод.

Выдавецтва «Звязда»

Пяхотная Т. В. — выкладчыца Інстытута
фізкультуры, чэмпіён БССР па лыжах.

Фота І. Тункель.